

ARKKILAN
OTISEUTUYHDISTYS ry.

Jäsenlehti – N:o 19 – Toukokuu 2008

Karkkilan Kotiseutuyhdistys ry:n jäsenlehti n:o 19 Toukokuu 2008

Toimituskunta: Virpi Lepistö (päätoimittaja)

Yhteystiedot: Virpi Lepistö
Jussinraitti 23 C, 03600 Karkkila
p. 040-560 8004
virpile@hotmail.com

Ilmoitushinnat: 1/1 sivu 350 €, 1/2 sivu 200 €, 1/4 sivu 120 €, 1/8 sivu 70 €

Taitto: Virpi Lepistö

Paino: Karkkilan Painopalvelu Oy, Karkkila 2008

Kansikuvat: Virpi Lepistö - Etukannessa idyllinen Kivistönkosken yläjuoksu kesällä 2007.
Taka kannessa alkusyksyn maalaistunnelmaa Järvenpään kylästä.

Sisältö:

3	Puheenjohtajalta	Henna Mitrunen
4	Lumipyryä ja kummitustarinoita vuosikokouksessa.....	Virpi Lepistö
5-7	40 vuotta kotiseuturetkiä	Juhani Silván
8-10	Kotiseutu hakusassa: Karkkila – Lieksa – Karkkila	Toivo Korhonen
11	Keräilyjaostolle uusi vetäjä	Virpi Lepistö
12-15	Karkkilan luonnon ihme	Klas Alander
16-20	Pyhäjärven Grönholmeja	Pekka Wikberg
21-24	Pyhäjärven laulujuhlat kesällä 1929	Matti Mäki
25-28	Leipomotoimintaa Karkkilassa (Osa 1)	Henna Mitrunen
29-30	Karkkilan rakennukset ristipistotöiden malleina	Virpi Lepistö
31-35	Jääkiekkoilun ensi vuodet Karkkilassa	Kyösti Suonoja
36	Päätoimittajan kynästä	Virpi Lepistö
37	Tapahtumia Karkkilan ruukkimuseossa	Tommi Kuutsa
38	Retkistä iloa syksyn harmauteen	Juhani Silván
39	Kotiseutuyhdistyksen tuotteiden myyntihinnat	

Puheenjohtajalta

Kevät tekee tuloaan, talvi oli hampaaton. Ei ole purrut pakkaneen pahasti - mitä nyt talven pahin pyry sattui juuri vuosikokouspäiväksi.

Vuosi vierähti nopeasti niin kuin aina, mutta paljon tuli touhuttua näin yhdistyksenkin puitteissa. Joskus tuli jopa ajateltua, että nyt ei vähään aikaan mitään ylimääräistä tekemistä, välttämättömissäkin on tarpeeksi. Ja samalla kuitenkin ajatukset jo kehittivät jotain uutta. Parasta vuodessa olivat ne lukuisat uudet tuttavuudet, jopa ystävyudet, jotka syntyivät tai vahvistuivat eri toimintojen ja tapahtumien yhteydessä. Kuin myös kontaktit eri toimijoihin ympäri Suomea. Kun esittelee itsensä ja kertoo toimivansa Karkkilan Kotiseutuyhdistyksen puolesta, saa aina avun tai vastauksen kysymyksiinsä. Se on siis hyväksyttävä syy ottaa kontakti, vaikkapa ventovieraaseen. Toivottavasti se on myös hyvä syy ottaa yhteyttä yhdistykseen joko minun tai muiden hallituksen jäsenien kautta.

Kiitos luottamuksesta toiselle vuodelle. Kertaus on opintojen äiti ja aina voi oppia jotakin uutta.

Haluan vielä laittaa kiertoon mukavan lukuvinkin, jonka sain Elsa Nenoselta. Karkkilan historiaa kuvataan upeasti Irja Kilpeläisen kirjoittamassa sukukronikassa ”Tuuli käy hänen ylitseen” (1981). Jos tarinalle haluaa jatkoa niin kannatta lukea ”Tässä on kotini” (1982) sekä ”Äidiltä tuli kirje” (1985).

Kirjan henkilöiden kohtalot, jotka perustuvat tositahtumiin, ovat hyvin tyyppillisiä 1800-luvulle. Vastaavanlaisia voimme varmasti löytää omien sukujemme historioista.

Näin Högforsissa armon vuonna 1832: ”Iisakki tuli kotiin markkinoilta ja kertoi innostuneena, että oli sopinut työstä Högforsin ruukilla. Eihän tuo ruukki siihen aikaan vielä kovin merkillinen paikka ollut. Oli odotettu suuria edistyksiä, mutta koettukin monenlaisia menetyksiä. Huhtikuun 14. päivän vastaisena yönä heräsivät kaikki huutoihin, koko masuunirakennus oli tulella.”

Vuonna 1833: ”Kirkko oli kaunis. Pappila oli aivan kirkon vieressä. Iloinen pakkaspäivä seurasi hänen askeleitaan Nyhkälän maantiellä, savu nousi kohtisuoraan Takkoin ja Närön talojen savupiipuista.”

Vuosi 1834: ”Talvikäräjillä Iisakki tuomittiin viinan myynnistä. Pyhäjärvellä ei kai sentään humalassa ihan herran huoneeseen tultu. Tiedettiin hän se, että lapsia kuolee. Pastori oli joskus sanonut, että Pyhäjärven lapsista vain puolet täyttää 10 vuotta.”

Tässä muutama lause sieltä täältä. Kirjat antavat varmasti paljon ajateltavaa.

Irja Kilpeläinen on edesmennyt, mutta työ puuhuu puolestaan vielä pitkään - ja todistaa ainakin osittain vääräksi kauniin psalmin kirjan alkusivulta.

Ihmisen elinpäivät ovat kuin ruoho,
hän kukoistaa kuin kukkanen kedolla.
Kun tuuli käy hänen ylitsensä,
ei häntä enää ole.

Eikä hänen asuinsijansa häntä enää tunne.

Ps 103: 15,16

Kuvatuista ajoista on jo kauan. Elämämme on helpottunut monella tapaa, joten meillä on paremmat mahdollisuudet pysähtyä ja havainnoida kaikkea kaunista. Seurata luontoa ja huomioida läheisiämme. Eikä maksa paljon, mutta antaa sitäkin enemmän.

Reipasta kevättä kaikille.

Henna Mitrunen

Lumipyryä ja kummitustarinoita vuosikokouksessa

Karkkilan Kotiseutuyhdistyksen vuosikokousta vietettiin tänä vuonna suhteellisen jännittävässä merkeissä. Oman jännityksensä iltaan toi keväinen lumimyräkkä, joka taisi tuoda Karkkilaan enemmän lunta kuin koko talvi yhteensä. Jännitystä iltaan toi myös esitelmöitsijä, tietokirjailija ja karttakauppias Jan Strang, joka kertoi kutkuttavia tarinoita lapsuutensa Karkkilasta – muun muassa Hubben-nimisestä kummituksesta.

Tietokirjailija ja karttakauppias Jan Strang muisteli lapsuuttaan Karkkilassa.

Strang vietti lapsuutensa Högforsin tehtaan Kosthollin kupeessa 1940- ja 50-luvuilla. Tapahtumarikkaassa, vanhojen valokuvien ja postikorttien värityksessä esitelmässään Strang kertoili tarinoita niin ruukinpatruuna Joseph Bremerin kummituksesta, Kosthollin tulipalosta kuin Myllykosken yli kulkevasta sillastakin. Lapsuuden saunareissuista Strang muistaa erityisesti vertaansa vailla olevan Karkkilan juomatehtaan sitruunasoodan – sekä tietysti äidin leipomat pullat.

Vuosikokous päätti, että puheenjohtajana jatkaa Henna Mitrinen ja varapuheenjohtajana Pekka Wikberg. Johtokunnan kokoonpano säilyi ennallaan, lukuun ottamatta Marja Hollin tilalle valittua Virpi Lepistöä, joka myös siirtyi Marja Hollin tilalle jäsenlehden päätoimittajaksi. Muut johtokunnan jäsenet ovat Ritva Ahomäki, Kari Laine, Voitto Suonpää, Hannu Niklander, Anu Frosterus, Raine Klemola ja Matti Mäki.

Yhdistyksen toimintasuunnitelmassa mainittiin muun muassa retki Korteniemen perinnetilalle Tammelaan, ruskaretki Ruuhilammelle sekä kesän perinteikäs Haukkamäki-tapahtuma. Työn alla on myös Karkkila-aiheisten postikorttien julkaisu, yhdistyksen oma historiikki ja uusia postikortteja.

Jaostojen toiminta jatkuu entisellään. Ainoa muutos tapahtui keräilyjaostossa, jossa Antti Valosen tilalle jaoston vetäjäksi siirtyi Jukka Hanhinen.

Ritva Ahomäki tarjoili kokousväelle kakkukahvit.

40 vuotta kotiseuturetkiä

Ensimmäinen kotiseutuyhdistyksen retki tehtiin 16.6.1968. Neljäkymmentä vuotta myöhemmin 16.6.2008 ollaan jälleen retkellä. Silloin 42 matkailaista ihailee Italiassa Toscanan maisemia. Varovaisestikin laskien tuohon väliin mahtuu noin 600 retkeä ja matkaa. Ensimmäisten retkien osanottajista suurin osa on jo poistunut keskuudestamme, mutta on alkuvuosien nimilistoissa vielä joitakin sellaisia, jotka edelleen käyvät retkillä.

Idea retkistä tuli toimittaja Eero Aholalta. Tein tuohon aikaan juttuja Karkkilan Tienoo -lehteen ja lähdimme kerran kesäisenä päivänä Aholan punaisella Ford Anglialla etsimään juttujen aiheita Vaskijärven ja Lopen suunnalta. Samalla katsastimme Aholan ehdottaman ensimmäisen retken kohteita. Kelpuutimme tutustumisen arvoisiksi paikoiksi Ilmari Huitin maiseman, Haapastensyrjän metsänjalostuskeskuksen, Pilpalan myllyn, Laakasalon kurssikeskuksen (ruokailu), Salonkylän porotokan, Marskin majan ja Kärkölän puukirkon. Tuon retken osallistujalista ei ole enää olemassa, mutta kun

seuraavana kesänä tehtiin retki Tuusulaan, Järvenpäähän ja Nurmijärvelle, oli osanottajia 44. Kaiketi ensimmäisellä oli saman verran eli täysi kuorma.

Vaikka lähes kaikki matkat aina 1990-luvulle saakka tehtiin Palmusen busseilla, oltiin kuitenkin 16.6.1968 matkalla Karkkilan Linja Oy:n autolla. Heti Nyhkälässä havaitsin sen karmean tosiasian, että autossa ei ollut lainkaan mikrofonia. Jotenkin selvisimme Haapastensyrjään saakka, josta sain lainaksi megafonin. Seisoin bussin käytävällä ja huusin torveen mitä kerrottavaa oli.

Ensimmäisinä vuosina retkiä tehtiin yksi tai kaksi kesässä ja ne suunnattiin aluksi Uudellemaalle, sitten Hämeeseen, Satakuntaan ja Turun seudulle. Matkat olivat päivämatkoja ja niihin sisältyi aina hyvä ruokailu ja kahvipysähdyksiä. Opini vähitellen rakentamaan aikatauluja, jotka pitivätkin ihmeen hyvin. Bussin keskinopeudeksi maanteillä otin 70 km tunnissa ja se on minulla ohjenuorana edelleenkin. Se on pettänyt vain

kerran. Silloin oltiin Itävallassa, jossa keskinopeus pienten ja mutkikkaiden teiden vuoksi saa olla vain 30-40 km tunnissa. Pari kohdetta oli karsittava, ja tietysti ne olivat sellaisia, joiden takia pelkästään joku oli lähtenyt matkalle.

Teatteriretket tulivat retkiohjelmistoon vuonna 1975, ja ne osoittautuivat yhtä suosituiksi kuin muutkin retket.

Äitini Kirsti Silván otti vastaan ilmoittautumisia ja yleinen käytäntö oli, että retki tietojen ilmentyttyä oli täynnä parissa tunnissa. Kaikki oli alussa hyvin yksinkertaista. Retkirahatkin kerättiin

Toini ja Vilho Pekkanen Grossclocknerin tiellä vuonna 2000.

bussissa ja bussin osuus matkasta maksettiin kuljettajalle. Lopulla lunastettiin teatteriliput. Ensimmäinen retki tehtiin Kansallisteatteriin, jossa näytelmänä oli Niskavuoren Heta. Nimiosassa näytteli Pia Hattara ja Akustina oli Risto Mäkelä. Otin tavakseni kertoa bussissa etukäteen näytelmästä. Niin teen edelleenkin, ja osallistujat ovat yleensä tyytyväisiä, kun joskus vaikeakin esitys näin avataan heille.

Päiväretket laajenivat pian yöretkeiksi. Nykyisin hotelliyö on välttämätön ja tarpeellinen lepoetki pitkillä matkoilla. Alkuaikojen retkillä hotelli oli tärkein retkikohde. Hotellien leveitä ja pehmeitä vuoteita ei lakattu ihmettelemästä. Sotien jälkeen nukuttiin kotona vielä pitkään hetekoissa ja vuodesohvissa, siksi hotelli edusti matkoilla jotain taivaallisen upeaa. Näillä retkillä usein myös söimme juhlallisesti hotellissa ja sitten oli vielä tanssiakin usein.

Sitten tulivat laivat ja laivamatkat. Kun nyt tarkastelen arkistopapereita, huomaan surukseni, että varsin monella laivamatkalla nukuimme niissä samoissa Estonian hyteissä, joista muodostui sadoille ihmiselle hautapaikka. Tuo laiva oli 1980-luvulla Viking Linen omistuksessa ja kynti merta nimellä Viking Sally. Yksi suosituimmista kotiseuturetkeiläisten laivoista oli Finnjet. Se oli suuri, tilava ja nopea. Sillä pääsimme nopeasti Travemünden, josta matka jatkui bussilla eteenpäin. Moneen kertaan myynnissä ollut Finnjet oli jo menossa Venäjällä romuttamoon, mutta ilokseni huomasin lehdestä, että sitä parhaillaan kunnostetaan Itäliassa loistoristeilijäksi. Meillä laivamatkat olivat aina osa jotakin muuta matkaa. Emme koskaan ole tehneet pelkästään risteilyä laivalla.

Jos minua pyydettäisiin nimeämään kolme suosikkiretkeä, ne olisivat epäilemättä matka Itävallan Sölliin 1983, matkat Pohjois-Norjaan vuonna 1985 ja USA:han vuonna 2000. Söllissä olimme olleet häämatkalla kymmenen vuotta aikaisemmin, ja sen jälkeen olemme tehneet sinne kymmeniä matkoja joko vain perheen kesken tai sitten ryhmän kanssa. Vuonna 1983 mukana oli myös joukko hyvinkääläisen kouluni oppilaita, jotka olivat tienanneet matkarahat Sound of Music -musikaalillaan. Ryhmämatkoilla olemme vieneet Sölliin lähes 700 karkkilalaista ja hyvinkääläistä. Suurimmalla matkallamme oli mukana 83 matkailaista. Ensi kesänäkin on lähdössä 40.

Idea Amerikan-matkastamme syntyi tyttäreni luona Shepherdstownissa lähellä Washington DC:tä. Tyttäreni Pia lupasi tehdä miehensä kanssa järjestelyt USA:ssa, jos minä huolehtisin kaikesta muusta. Jossakin vaiheessa saimme kuningasajatuksen lentää Amerikkaan Islannin kautta siten, että pysähtyisimme Reykjavikiin kolmeksi päiväksi ja jatkaisimme sitten matkaa Baltimoreen. Islannissa, jonne erilliset matkat ovat aika kalliita, saimme samalla USA:n lentohinnalla katsella

Antti Valonen Niagaran putousten äärellä. Kuva vuodelta 2000.

Svartisenin jäätiköillä ihminen kokee pienuutensa. Heinäkuussa otettu kuva on vain pienen matkan päässä maantiestä. Kuva otettu vuonna 1985.

saaren läpikotaisin. USA:ssa asetuimme asumaan amerikkalaisesti mukavaan hotelliin Shepherdstowniin ja aloimme sieltä tehdä bussiretkiä lähiympäristöön. Washingtonissa pääsimme vierailemaan Valkoisessa talossa, jota silloin isännöivät Clintonit. Erillisen pitkän bussimatkan ennen kotiin lähtöä teimme Niagaran putouksille.

Norjassa jylhimmät maisemat ovat etelässä, mutta siitä huolimatta me teimme unohtumattomimman Norjan-matkamme pohjoisosaan. Jostakin matkaoppaasta olin lukenut Svartisenin jäätiköistä. Päätimme mennä sinne. Saimme tiedon parkkipaikasta, jonne jättäisimme bussin. Sieltä meitä tultaisiin hakemaan moottoriveneellä. Oli heinäkuun sateinen päivä. Sateeseen aloimme varustautua jo Muoniossa, josta ostimme kaikki kylästä löytyvät kumisaappaat ja sadetakit. Jo moottorivenematkalla ne olivat hyvään tarpeen. Vaikka oli heinäkuu ja ulkona sateesta huolimat-

ta lämmin, alkoivat valkeat jäälohkareet kolahdella veneen laitoihin. Oppaan perässä taivalsimme yli suurten kallioiden ja lopulta edesämme oli koboltinsininen huikaiseva jäälakeus. Se mykisti kauneudellaan matkailijat hetkessä. Tuskin olen mitään niin shokeeraavaa nähnyt missään.

Kotiseutuyhdistyksen matkailujaosto on vienyt karkkilalaisia ja hyvinkäläisiä jäseniään moniin maihin. Mieleen tulevat ainakin seuraavat maat: Ruotsi, Norja, Tanska, Islanti, Englanti, Ranska, Italia, Espanja, Itävalta, Venäjä, USA, Tsekki, Slovenia, Kroatia, Unkari, Kreeta, Viro, Latvia ja Liettua. Joissakin maissa, kuten Virossa, Italiassa, Norjassa ja Itävallassa, olemme olleet lukuisia kertoja. Kaikki retkemme ovat kirjattuina eri lähteissä, ja tarkoitus on koota ne luetteloksi, kun parin vuoden kuluttua julkaistaan Karkkilan Kotiseutuyhdistys ry:n historiikki.

Juhani Silván

Kotiseutu hakusassa

KARKKILA – LIEKSA – KARKKILA

Synnyinmaa, synnyinseutu ja kotiseutu, ne ovat asioita, jotka tulevat jokaiselle syntymälahjana. Kahta ensimmäistä ei voi vaihtaa. Kotiseudun kohdalla joutuu tekemään valintoja elämäntilanteista johtuen. Sen voi vaihtaa vapaaehtoisesti, joskus se on ihan pakko.

Synnyinseutuni on Pohjois-Karjalassa, samoin kuin myöskin minun ja perheeni kotiseutu. 60- ja 70-luvuilla siellä oli työttömyyttä ja useat perheet lähtivät työnhakuun Etelä-Suomeen, jopa Ruotsiin saakka. Jokaisena talvena tuli parin, kolmen kuukauden työttömyys. Kevättalvella pääsi kuitenkin johonkin tietömaalle niin sanottuihin hätäaputöihin. Työn nimi ei ole liioiteltu.

Sitten kun keväämmällä alkoi sula maa näyttäytyä, pääsin aina Lieksanjokivarteen vuolemaan puhtaaksi metrin pöllejä tai sitten kuorimaan kaksimetrisiä puolipuhaita. Vapun tienoilla oli sitten pöllipinot ”valkaistu” ja pääsimme Metsähallituksen hakkuille uutta tekemään.

Seuraava työpaikka oli kahden lossin takana, Putaansalmen ja Naarajoen. Se sijaitsi noin 35 kilometriä Lieksasta, lähellä Venäjän rajaa – niin lähellä, että tarvittiin erityinen liikkumislupa rajavyöhykkeen takia. Pahinta siellä oli pöllä tehdessä sahata sota-aikaiseen kranaatinsirpaleeseen, moottorisahan ketjulle kävi kuin eräässä rallissa: ”se on kerrasta poikki sanon suoraan sen”. Metsähallituksen kämpät olivat myöskin tässä rajan läheisyydessä, samoin rajavartiosto. Viikot

asusteltiin kämpillä ja viikonlopuksi ajeltiin mopolla Lieksaan, perheen luokse. Näitä hakkuita riitti joka syksy joulukuun alkupuolelle saakka. Sitten olikin tulossa se jokatalvinen vieras – työttömyys.

Heinäkuussa 1965 läksin hakemaan jatkuvampaa työtä tositarkoituksella. Kävin useissa paikoissa, muun muassa Imatran rautatehtaalla ja Hyvinkään

Ensimmäinen jubannus Karkkilan Fagerkullassa vuonna 1966. Kuvassa Aku 5 v., Satu 5 v., Hannu 6 v., Erkki 12 v., Kauko 10 v. ja edessä Timo 2 v.

Kone Oy:llä. Heinäkuu olikin lomakausi, joten pyysivät tulemaan myöhemmin uudestaan. Kierroksen lopuksi Hyvinkään linja toi minut Karkkilan vanhalle linja-autoasemalle. Katselin siinä ympärilleni, rautatehtaan piippua ei näkynyt missään. Siinä kysäisin mukavanoloiselta mieheltä, että ”missähän se rautaruukki mahtaa olla?”. ”Mennään yhdessä, minäkin olen sinne menossa”, sanoi mies ja niin mentiin. Ällistykseni oli melkoinen, kun kaveri ohjasi minut ravintolaan! Ulkopuolella kyllä näin, että seinässä lukee Rautaruukki. En paljastanut hölmöyttäni. Muina miehinä, luontevan oloisesti, hain tiskiltä kaljapullon,

myös kaverilleni. Muutaman siemauksen jälkeen, kuin ohimennen, kysäisin, että ”missähän se rauta-tehdas mahtaa olla?” ”Tuossahan se montussa on, portti on ihan tässä lähellä”, sain vastaukseksi. Pian olin työhönottaja Kirsti Haanpään pakeilla ja pesti tuli. Silloin luulin, että vain talveksi, mutta kaksi vuosikymmentä siinä kuitenkin vierähti.

Jo kuukauden kuluttua, eli lauantaina 7.8. –65 tulin perheeni kanssa Karkkilaan. Tuosta lauantapäivästä olisi ihan oma tarinansa, mutta lyhyesti sanottuna oli jännää. Siinä perhe kuuden lapsen kanssa vieraalla paikkakunnalla, asunnosta ei tietoaakaan ja viikonloppu tulossa. Jännitykseen ei muita höysteitä tarvitaakaan. Hyvä onni ja ystävälliset ihmiset mahdollistivat asunnon Ahmoonmäeltä. Maanantaina aloitin työt Högforsin tehtaalla.

Aluksi työ tuntui oudolta. Mustaa hiekkaa kaikkialla. Siitä kaavattiin myös valumuotit ja tehtiin valut. Sulaa rautaa kadettiin kuin kermaa, kipinät sinkoilivat, pöly leijaili ilmassa ja hiki valui silmiin. Siinä oli sinisten vaarojen ja vihreiden metsien miehelle melkoinen kontrasti. Parin viikon perästä pääsin kappaleiden puhdistuspuolelle ja viihtyvyys parani huomattavasti.

Tutustuin vähitellen työtovereihin ja paikkakuntaan. Vähitellen, mutta hitaasti, alkoi juurtuminen uuteen kotiseutuun. Myöhemmin, kun pääsin paikallislehden avustajaksi, alkoi tutustuminen toden teolla. Kävin tekemässä juttua konserteissa, kalastus- ja urheilukilpailuissa, olin hirviporukoiden mukana ja jos jonkinlaisissa ”kissanristiäisissä”. Niissä tutustuin todella mukaviin paikkakunnan ihmisiin.

Näin vierähti kaksi vuosikymmentä. Töitä olin

kysynyt ja niitä riitti aina siihen saakka, kunnes jouduin sairauseläkkeelle. Yhtiö antoi myös vuokra-asunnon. Tosin jo vuoden päästä se myytiin osaketaloksi.

Tässä vaiheessa tuli mieleen, että eihän sillä väliä missä asuu, kun on eläkkeellä. Muutimme takaisin Lieksaan vaimon ja nuorimman tyttären kanssa. Alkuvuodet noissa tutuissa maisemissa kuuluivat mukavasti. Kesät mylläsimme mökillä juurikasmaan ja kukkien kanssa. Sieltä saimme myös talven perunat ja vihannekset. Samoin sienet ja marjat. Oli mukava laittaa aina iltaisin sau-

Eläkeläisen barrastuksiin kuului muun muassa linnunpönttöjen valmistaminen kesämökin koivikoihin.

na lämpiämään, kun oli kynnet mustana. Viikonloput vietimme kaupunkiasunnolla huoltohommissa – posti, pyykit, leipomiset ja vähän kalastustakin. Yhteydet Karkkilaan olivat kaiken aikaa tiiviit. Kesällä meillä vieraili joskus karkkilalaisia ystäviä. Me puolestamme tulimme jokaisena talvena vierailulle Karkkilaan, olihan meillä ystäviä sekä lapset ja lastenlapset täällä.

Nuorin tyttäreemme kävi koulunsa loppuun ja meni avioliittoon pohjanmaalaisen miehen kanssa. Jäimme vaimon kanssa kahdestaan. Hänkin oli jo muutaman vuoden ajan ollut kovin väsynyt ja nukkui pois vuoden –95 syksyllä.

Kun nyt jäin yksin, huomasin äkkiä, ettei minulla

Luontoa lähellä, vesistöjen vieressä, Kaarina-vaimo pääsi usein laittamaan kalaruokaa. Kalan suomustuksessa on Högforsissa valmistettu suomustusrauta tehokas väline.

olekaan Lieksassa mitään. Entiset ystävät ja tutut olivat kuolleet tai muuttaneet pois ja tällä viimeisellä reissulla ei enää tullut juuri uusia ystäviä. Päätin, että heti kun saan kaikki asiat kuntoon, niin Karkkila kutsuu. Elokuussa -96, tasan kymmenen vuoden perästä, olin takaisin Karkkilassa.

Tuntui kuin olisin tullut kotiin. Nyt ei ollut enää asunnon saamisessakaan ongelmia. Oli mieltä lämmittävää, kun monet toivottelivat uudelleen tervetulleeksi Karkkilaan. Olen saanut havaita ja tuntea, miten vuosikymmenten takaiset ystävyys-suhteet toimivat edelleen. Kotiseutuyhdistyksen ulkomaanmatkoilla on tullut uusiakin ystävyys-suhteita. Kotiseutu ei ole enää hakusassa, se on viimeinkin löytynyt.

Toivo Korhonen

Kotiseutuyhdistys järjestää

* Iltapäiväretken Korteniemen perinnetilalle Tammelaan

Lauantaina 23.8 klo 13.00 alkaen. Matkaan lähdetään torilta. Matkalla tutustutaan myös Kärkölän kyläkirkkoon.

Tarkemmat tiedot mm. retken hinnasta elokuussa paikallislehdistä tai Henna Mitruselta puh. 044-5649339

* Ruskaretken Ruuhilammelle

Lauantaina 27.9 Klo 10.00 kokoontumme Haukkamäen koulun pihalle, josta lähdemme jalkaisin Ruuhilammen maisemiin. Matkalla keräämme myös mahdolliset roskat.

Retkipäivät kalenteriin jo nyt!

Keräilyjaostolle uusi vetäjä

Jukka Hanhinen jatkaa Antti Valosen viitoittamaa tietä

Kotiseutuyhdistyksen yhteyteen vuonna 2000 perustettu keräilyjaosto koki joulukuussa muodonmuutoksen, kun jaostoa sen perustamisesta lähtien luotsannut Antti

Valonen luovutti vetovastuun Jukka Hanhiselle. - Toivotan Jukalle paljon onnea ja menestystä tulevaan tehtävään. Olen hyvin kiitollinen siitä, että hän otti tämän tehtävän vastaan. Toivottavasti Jukan ”penkomislaatikoissa” riittää löytöjä myös jatkossa, lausui Valonen.

Näyttelyä tutkailemassa Anneli Alapeuso, Helena Puustinen, Jukka Hanhinen, Helena Hahl, Heikki Toljander ja Timo Toiminen.

Hanhinen on itsekin aktiivinen keräilyjaoston jäsen ja ollut mukana toiminnassa alusta lähtien. Reilut seitsemän vuotta toiminnassa ollut keräilyjaosto on kokoontunut kaikkiaan 56 kertaa. Aktiiviosallistujia on ollut keskimäärin 21, joiden yhteenlaskettuja, yksittäisiä käyntejä on vuosien varrella kertynyt 697 kappaletta. Vuositasolla kerhotilaisuuksia järjestetään noin kahdeksan kertaa.

Joulukuun kerhoillan yhteydessä syrjään siirtyvä jaoston vetäjä Antti Valonen oli pystyttänyt Osuuspankin kokoustilaan näyttelyn, jossa hän esitteli erä- ja maanpuolustusaiheista esineistöä ja postikortteja.

Esillä oli niin erämiehen varusteita kuin eräretkiltä tehtyjä löytöjäkin. Postikorttien puolella erähenkisyys näkyi riistaeläin- ja metsästysaiheina.

Maanpuolustusmuistot esittelivät sotien aikaista kenttäpostia sekä sotien jälkeisen ajan varusmiesten lähettämiä postikortteja.

Ystävykset Antti Valonen ja Antoine Chatta saivat näyttelyn pystytettyä ja nyt odotellaan muita kerholaisia.

Näyttelyyn mahtuivat mukaan tietysti myös kaikki ne neljä viiriä, jotka Antti Valonen on vuosien varrella piirtänyt – Pyhäjärven metsästysseuran, Karkkilan sunnuntaimetsästäjien, Länsi-Uudenmaan ajokoirien sekä Karkkilan reserviläisten viirit.

Mukavan kerhoillan tunnelmasta vastasi myös pikkujouluaiheinen tarjoilu. Aira Valosen toimesta keräilijät saivat nautiskella pipareita ja glögiä.

Virpi Lepistö

Erämiehen varusteita ja löytöjä – muun muassa hirven jättösarvi.

Mukavan kerhoillan tunnelmasta vastasi myös pikkujouluaiheinen tarjoilu. Aira Valosen toimesta keräilijät saivat nautiskella pipareita ja glögiä.

Karkkilan luonnon ihme

Runsaskoskinen Karjaanjoki käsittää Karkkilan kohdalla kolme peräkkäistä putousta: Kivistönkosken patovalli

– Karkkilankoski, vapaa Myllykosken putous sekä Massakosken pato ja voimalaitos. Koskiketjujen yhteinen putouskorkeus on huomattava.

Karkkila on kuuluisa koskistaan, putoukset ja kosket ovat aina kiehtoneet ihmisiä. Koskien ja putouksien kautta purkautuvat Pyhäjärven ja sen laajan pohjoisvesistön vedet päätyäkseen Suomenlahteen. Karjaanjoki suuntaa kohti etelää, se

KLAS ALANDER
MYLLYKOSKEN PUTOUS

kaareilee, tekee huvikseen mutkia, leikittelee paikoin kapeana, paikoin hyvin leveänä. Vedet kaartelevat laaksossa, rannat mutkailevat.

Kilometrien paksuiset jäämassat ovat hioneet Karkkilaa. Joki putouksineen on syntynyt mannerjäätikön sulamisen jälkeen. Vesimäärä vaihtelee vuodenaikojen mukaan suuresti. Keväällä vettä on paljon, juoksu on rajua, kevättulvan aikana putous on näkemisen arvoinen. Joen ympäristö on erämaata, viidakkorantoja ja tummaa metsää, jyliä, jyrkkiä rinteitä, kosket kuohuvat.

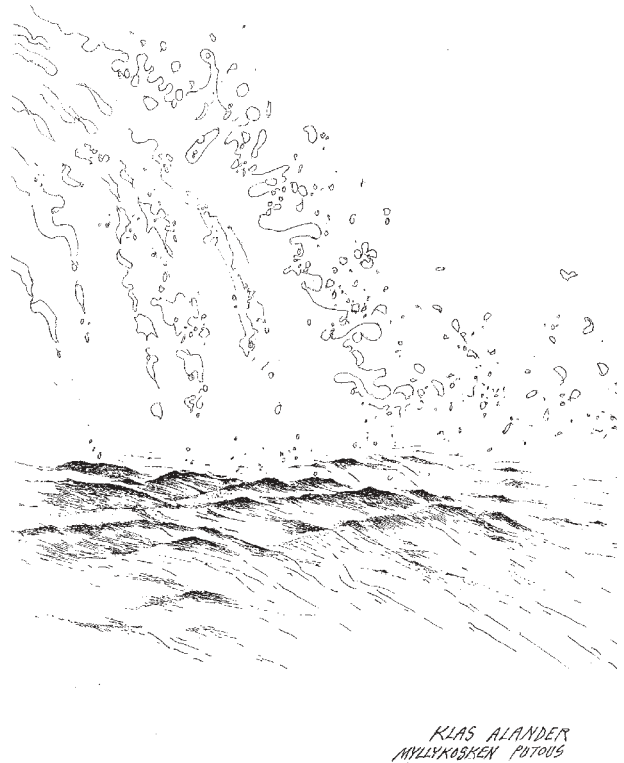
Karkkilankosken kuuluu olennaisena osana uusien, kaukaisten alueiden valloitus, mikä tapahtui Högforsin ruukkia perustettaessa vuonna 1820. Tiede ja teollisuus tavoittelivat uusia vieraita paikkoja. Oli löytöjä, keksintöjä ja tutkimusta. Karkkila alkoi nousta Karjaanjoen varren voimatekijäksi ja Karjaanjoesta tuli kulttuurijoki.

Karkkilankoski on kunnianosoitus alueen menneelle elämänmuodolle, kokonaiselle aikakaudelle. Jälkimaailman silmissä se tuotti kunniaa Karkkilalle, koskesta voi tänään aistia rautaruukin henkeä. Mutta siinä asettuvat vastakkain kulttuuri ja luonto. Kosken vaikuttavuutta laimentavat pato, rakenteet ja uittoränni, jotka kevättulvat ovat osittain hajottaneet. Joen itäpuolelle oli kaivettu uittoränni, joka nyt on purettu. Uoma oli varattu tukinuittoon. Koski oli hyödynnetty tehokkaasti, mutta kosketus alkuperäiseen luontoon katosi. Luonnonmaisemasta siirryttiin tuotannon ja hyödyn maisemaan.

Karkkilankosken ”pyhyys” on romutettu. Koskelle kävi huonosti ja myös Massakoski on valjastettu, se jauhaa sähköä. Koskien mahdollisuudet käytettiin täydellisesti. Massakosken jälkeen tulee rauhallisia maanviljelysmaisemia.

Mutta Myllykosken putous on vapaa, se on tärkein asia. Kosken voima näkyy ja tuntuu, se vaahtoa vapaana ja villinä, vedet syöksyvät jylisten. On mukava, että on jätetty jotakin katseltavaa, putouksen kanssa on tultava kaveriksi. Miten lähellä tuhoa oli lumoavan kaunis putous?

Myllykosken putous on luonnon muistomerkki, se on todellinen luonnon ihme. Jos koski olisi kahlittu, se olisi merkinnyt kokonaisen maailman katoamista. Putous on tänään Karkkilan kuuluisin luonnonnähtävyys, olematta turistinähtävyys, mutta sitä ollaan löytämässä. Nimenomaan tämä putous kiinnittää karkkilalaisen omaan reviiriinsä,

se vahvistaa paikallista identiteettiä. Se on tiivistelmä kaupungin luonnosta ja todellisuudesta ja tyylipuhdas karkkilalainen merkillisyyttä. Mutta siitä ei ole kehdattu pitää kauheasti meteliä, se on ollut meidän yksityisyyden aluetta, meidän ”sisänäkömme”.

Putousta on tultu ihaillemaan aina 1800-luvulta lähtien. Se herätti aina kunnioitusta, näki kuinka mahtavia luonnonvoimat voivat olla. Luonnon iankaikkinen ihmeellisyys, Karkkilan ylpeydenaie.

Tein matkan lapsuuteni jokimaisemaan. Virran kiitoa katsellessa, näköalapaikalta sillan penkiltä, joutuu pohtimaan vesimassojen paikan ja ajan välistä suhdetta. Sitä on vaikea lähestyä, on kiire

huomioida kaikki, mutta silmä on aina myöhässä - se ei ehdi rekisteröidä kaikkea, putous on tavoittamaton. Se on pakeneva kokemus. Katsoja joutuu kysymään itseltään mitä ja miten hän oikein näkee, kun hän yrittää ottaa putouksesta kaiken irti jollakin monimutkaisella tavalla. Katsoja kadottaa ajantajun, on vain tämä hetki, katsomisessa ei ole valmiiksi annettua järjestystä. Putous ottaa unenomaiseen syleilyyn ja pitää otteessaan pitkään.

Ihmettelyn putouksen kykyä ikään kuin tyhjästä – hitaasti virtaavasta vedestä – synnyttää mahtava, samalla ikuinen ja samalla heti katoava maailma. Iso määrä vettä sekunnissa syöksyy alas noin kuusi metriä korkeana ja ehkä 40 metriä leveänä putouksena. Putoukorkuus on kosken ylä- ja alapuolella olevien vesipintojen korkeusero. Sitä on kyllä aika vaikea määrittää.

Vesi kasvaa ja muuttaa muotoaan sattumanvaraisesti, syntyy runollisen kaunis tuokiokuva ilman arvoituksellisia käännteitä. Komeat ja massiiviset putoavat vesimassat tempaavat katsojan mukaansa, putouksella on maaginen lumo. Siihen on varastoitunut raivoisaa energiaa, joka purkautuu vesimassan sisältä. Sen jättiläisvoima pauhaa, kärsimättömänä vaahdoten se syöksyy villinä eteenpäin. Putous on salaperäinen, mutta myös jotenkin turvallinen, se ei kiusaa katsojaa.

Putouksesta vierailijakin saa energiaa, on ihan kuin akut latautuisivat koko ajan. Tuntee olevansa ilmiön keskipisteessä. Dramaattisista ja toistensa läpi kuultavista vesimassoista kasvaa runollinen ja monipuolinen ihme. Kun lähtee sillalta, tuntee itsensä energiseksi.

Putouksen pauhu kuuluu suotuisalla säällä satojen metrien päähän. Sitä voi kutsua Karkkila-sinfoniaksi, konsertti, jossa pääosassa ovat vesimassojen pauhu, tuuli, metsän humina, konemusiikin kohina ja tehtaan pilli. Koski on myös äänimaisema, luonnonvoimamusiikkia.

Eteenpäin ryntäävät vesivoimat jatkavat putouksen jälkeen näyttävästi kuohuen matkaansa, pysyvät kasassa jonkun aikaa ja asettuvat sitten omaan uomaansa. Kosken ote vapautuu ja vesi

rauhoituu. Joki muuttuu hymyileväksi puistosuvannoksi. Se on inspiroiva paikka, aikaa voi täällä kuluttaa, on luontomystiikkaa.

Noin 60-70 metrin levyisessä mutkittlevassa rotkolaakson kylmässä, matalassa vedessä voi kahlata. Joki on täällä rauhallinen idylli, se on romanttinen luonnonilmiö. Rinne jättää vähän tasankoa itsensä ja joen välille. On mukavaa oleskella oman putouksensa ympäröimänä. Tämä on maailma sinänsä, luonto antaa parastaan. Vesi on kesähelteelläkin viileää ja kristallinkirkasta, siinä ei ole humusta, pohjan näkee ihan selvästi.

Putous on minulle tärkeä, mieli viipyy kauan tässä maisemassa ja sen maagisuudessa. Onko jossain taimenia? Unelmoin taimenista, jotka hypäivät Karkkilan karhujen kitaan.

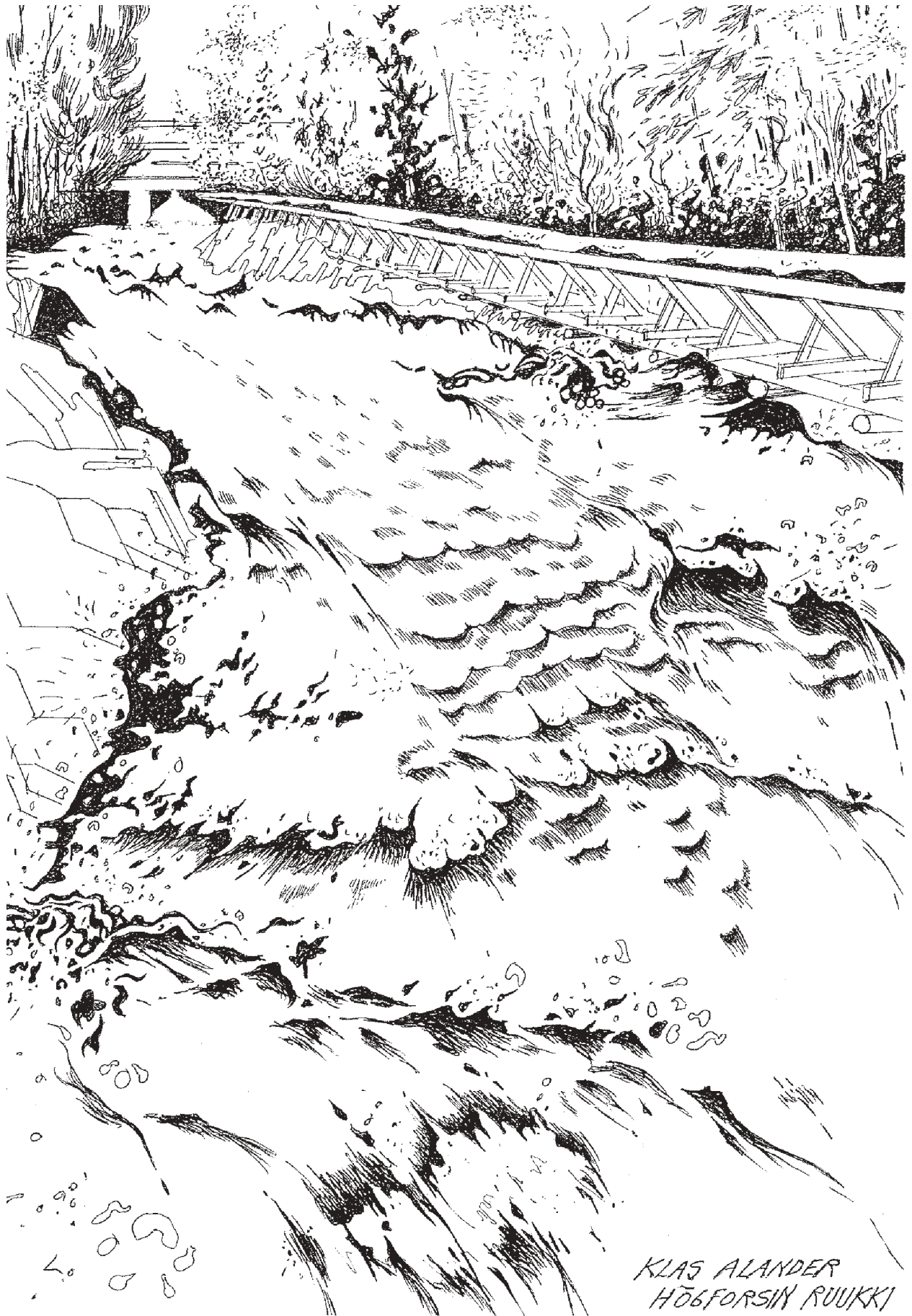
Ymmärrämme millainen koru meillä on käsissämme. Myllykosken putous on tärkeä harvinaisuutensa takia. Kulttuuriputous herättää erilaisuudellaan mielikuvia Karkkilan jylhästä luonnosta, jokimaisemalla on aivan omalaatuinen viehätöksensä.

Suomen eteläisimmillä alueilla, ”kulttuuri-Suomessa”, ei luonnontilaisia metsiä, järviä, lampia, vaipaita jokia, koskia tai putouksia enää ole. Niitä pitää hakea Karkkilasta.

Mutta miksi Karkkila ja Högforsin ruukki eivät ole nousseet sellaiseen kuuluisuuteen – kansallismaisemaksi – kuin monet muut vaisummat näkymät? Karkkilalla on näytöt. Kaupungilla on ikää ja se on kuin suuri luonnonpuisto. Se täyttää arvokkaan kansallismaiseman ehdot. Ja Karkkilassa on Etelä-Suomen kaunein putous.

Teksti ja kuvat:
Klas Alander

KLAS ALANDER
HÖBFORSIN RUUKKI

Pyhäjärven Grönholmeja

Kun Johan Isakinpoika tuli Vattolan kylän Liiston talon Nahkjoen torppaan v. 1808, alkoi siitä Grönholmin suvun historia Pyhäjärvellä ja myöhemmin Karkkilassa. Jussi oli syntynyt Kiikalassa v. 1781. Vaimo Eeva oli pari vuotta vanhempi ja kotoisin läheisestä Kantolan torpasta, joka myöhemmin tunnettiin myös Rapakon torppana. Jussi toimi läheisessä koskessa olevan myllyn myllärinä. Oliko mylly nykyisessä Majalankoskessa vai Pitkälänkoskessa? Mahtaa ko sen joku tietää? Jussin kymmenen vuotta nuorempi veli Iisakki oli jonkin aikaa Nahkjoen torpassa renkinä, mutta jatkoi matkaansa. Mistä sukunimi Grönholm tuli, en tiedä, mutta kaikki Jussin ja Eevan lapset sitä käyttivät. Torppaa, tai kysymys oli lähinnä mäkituvasta, kutsuttiin nimellä Nygranni.

Navala

Eevalla oli jo Jussin naidessaan avioton poika Adolf, joka 26 vuotiaana renkinä nai Siikalan Navalan torpan 49 vuotiaan lesken Margareetan. Näin Adolf nousi yhteiskunnallisessa arvoasteikossa pykälän ylöspäin ja pääsi torppariksi. Luonnollisista syistä siitä liitosta ei enää syntynyt lapsia. Seitsemän vuotta myöhemmin Adolf oli taas naimapuuhiissa, kun uusi emäntä torppaan oli löytynyt Lopen Salonkylästä, Eeva Kaisa. Lapsiakin syntyi kaikkiaan kahdeksan ja niin oli turvattu torpan säilyminen omassa perheessä. Vanhin poika Johan Adolf jatkoi torpparina isänsä jälkeen. Emäntä torppaan löytyi Tuorilan kylän Jussilan talon tyttärestä Anna Karoliinasta. Lapsia syntyi kaikkiaan kahdeksan. Navalan talo on edelleen saman suvun omistuksessa.

Kuninkaanmaa

Adolfin toinen poika Kalle Kustaa sai torpan maat perheensä kanssa Vattolan kylän takamailta, läheltä Pusulan rajaa ja perusti sinne Kuninkaanmaan torpan v. 1880. Liekö ollut mylläri-isoisän ammatin peruja, kun Kalle poikineen ryhtyi kivenhakkaajaksi. Läheisen Kivimäen päältä alkoi kuulua kesäisin kilkutusta, kun Grönholmin pojat tekivät siellä myllynkiviä. Niitä kuljetettiin sitten talvisin hevosella ensin Ikkalan tielle ja sieltä lähiseudun kivimyllyihin ja Vattolan puuhiomolle. Yksi kivi on vielä nähtävillä Karkkilan keskuspuistossa ja toinen Kuninkaanmaan talon pihassa. Kivimäessä löytyy vieläkin kesken jääneitä myllynkiviä ja siellä olleen vaatimattoman pajan tai varaston kivijalka.

Oiva Lindelöf muisteli kerran kivenhakkaajia:

”Se oli tää Grönholmin Eerikki vainaan isä ja sit tää Linperin Hanneksen, mikä nyt asuu siellä Karkkilas, isänisä, nee oli siellä ja hakkai myllynkivii ja siellä oli semmonen korsukin, missä ne yöpy. Muistan vaan kun tää Hanneksen isä kertoi, hän oli sillo semmoinen pikkupoika. Tellättiin välil eväst hakemaa, oli hämärä illa, kun hän meni takaisin ja pelkäi sitt jos tulee joku metäelävä. Ei mitää sattunu tulemaa, meni ja vei ruoat ja oli siellä sit taas yötä. Ei ne menny välil kotia, ne hakkai siel kivii sit, töitä oli kovast. Karkkilan puistos on yksi kivi, joka on sieltä tuotu. Grönholmin Eerikki vainaa toi sielt yhden kiven tohon Grönholmin pihaa, ”on niinku muiston, kun on isävainaa hakkaama”, sanoi. Siin miss Tuominen nyt on.

Talviaikaa ne sit ajoi kivii pois, toivat ne sit myllyihin myytäviks. Kun ne lohkaisi sen kokoi-sen, kun tarvittiin, porai käsiporan kans reikii. Kiila sit sinne ja jokaist napautettiin, niin siit se vähitellen lohkei.”

Kalle Grönholmilla ja vaimollaan Maria Sofialle syntyi kaikkiaan 11 lasta. Kun vanhin poika, Kalle, kuoli kohta perheen perustettuaan, torppa jäi vanhapoika Eerikille ja niin sitten Kuninkaanmaa siirtyi huutokaupassa aikanaan naapurin, Kortemäen isännän, omistukseen.

Kivilän Vihtori

Kallen vanhin poika Kalle meni naimisiin naapuritorpan tyttären Lydia Wikbergin kanssa. Heidän poikansa Vihtori jäi nuorena orvoksi. Vihtori kasvoi äitinsä veljen perheessä Kivilässä ja niin puhuttiin ”Kivilän Vihtorista”. Vihtori eli vanhana poikana ja hankki itselleen pienen tilan, Viertolan, jota viljeli ja kävi taloissa töissä. ”Näröin Paavo” taisi eniten työllistää Vihtoria.

Vihtori, joka oli isäni serkku, oli kova kalastamaan ja pääsin minäkin usein kesäisin hänen kanssaan ongelle. Ensin pyörällä Viertolaan ja siellä yövyttiin olkipatjalla ja sitten aamuvarhaisella jokirantaan tai ”Pierulammelle” kaloja narraamaan. Vihtorilla oli aina useampi onki mukana. Tärkein niistä taisi olla jyrkävapainen ”hauki-onki”, jonka polvikoukkuun syöttikala pistettiin. Saaliskaloja varten oli mukana aina pärekori. Eväänä kahvia ”Airamini” termospullosta ja pulan viipaleita.

Kerran kysyin Vihtorilta, että kun ikänäsi olet paljon kalastellut, niin kerro nyt joku kalajuttu.

Vihtori Grönholm ja Martti Alen. Taustalla Pyhäjärvi ja nykyisen uimarannan paikalla olleen tiilitehtaan rakennuksia. Kuva 1930-luvun alusta.

Vihtori mietti vähän aikaa ja aloitti: ”Kerran mei oli sovittu Kivilän Eetun kanssa, ett mennään yhdessä Pierulammelle ongelle. Mää menin sine jo erelt ja orottelin Eetua siellä rannassa. Mitään ei kuulunut, syksyinen ilta alkoi jo pimentyä, Eetu ei vaan tullut. Sit alkoi mettäst kuulumaan ryskettä ja sieltä se Eetu tuli.” Sen pituinen se kalajuttu. Serkukset Eetu ja Vihtori kävivät usein ”lammilla” kalassa ja usein oli mukana myös ”nostopullo”, josta otettiin vähän lämmikettä.

Pusulan Ikkala

Grönholmeja on siirtynyt myös Pusulan puolelle Ikkalaan ja ovat siis samaa sukua.

Taulu 1

I Eva Katri Simontytär, s. 18.12. 1779, k. 30.8. 1857 Pyhäjärvi Ul, Nygrans.

Lapset:

Adolf Grönholm, s. 29.3. 1805 Pyhäjärvi Vattola Nahkjoki. *Tauluun 2.*

1. puoliso: Vihitty 3.1. 1808 **Johan Isakinpoika**, torppari, mylläri, Nahkjoen torppa, s. 10.11. 1781 Kiiikala, k. 11.2. 1830 Pyhäjärvi Vattola. Tuli Ruskon pitäjän Kettulan kylästä.

Lapset:

Gustaf, s. 4.3. 1810 Vattola Nahkjoki, k. 17.9. 1812.

Efraim Grönholm, s. 28.12. 1812 Pyhäjärvi Nahkio. *Tauluun 11.*

Anna Christina Grönholm, s. 19.9. 1815 Pyhäjärvi Vattola Nahkjoki. *Tauluun 14.*

Karoliina Grönholm, s. 27.6. 1818 Pyhäjärvi Vattola Nahkjoki. *Tauluun 15.*

Erik Grönholm, s. 4.3. 1821 Pyhäjärvi Vattola Nahkjoki. *Tauluun 18.*

Taulu 2

II Adolf Grönholm, torppari Siikala Navala, s. 29.3. 1805 Pyhäjärvi Vattola Nahkjoki, k. 20.2. 1873 Siikala Navala.

1. puoliso: Vihitty 21.7. 1831

Margareta Helena Siik, s. 12.6. 1782 Siikala, k. 15.10. 1836 Siikala Navala.

2. puoliso: Vihitty 16.7. 1838 Loppi **Eva Kaisa Johanintytär**, s. 11.7. 1811 Loppi Salo Suontaka torppa, k. 7.2. 1884 Siikala Navala.

Lapset:

Sofia Karoliina Grönholm, s. 15.5. 1839 Siikala Navala. *Tauluun 3.*

Erik Konstantin Grönholm, s. 20.5. 1840 Siikala Navala, k. 25.12. 1840.

Johan Adolf Grönholm, s. 25.11. 1841 Siikala Navala. *Tauluun 4.*

Karl Gustaf Grönholm, s. 28.5. 1843 Siikala Navala. *Tauluun 5.*

Hedda Leena Grönholm, s. 20.12. 1844

Siikala Navala. *Tauluun 9.*

Maija Stina Grönholm, s. 23.3. 1846 Siikala Navala. *Tauluun 10.*

Erika Wilhelmiina Grönholm, s. 5.4. 1849 Siikala Navala.

Eva Kaisa Grönholm, s. 8.1. 1852 Siikala Navala.

Taulu 3

III Sofia Karoliina Grönholm, piika, s. 15.5. 1839 Siikala Navala.

Lapset:

Karl Kustaa Grönholm, s. 30.1. 1871 Nurmijärvi, k. 2.2. 1873.

Amanda Sofia Grönholm, s. 26.1. 1874 Nummi Jakova.

Aurora Fredrika Grönholm, s. 21.12. 1878 Nummi Jakova.

Taulu 4

III Johan Adolf Grönholm, torppari Siikala Navala, s. 25.11. 1841 Siikala Navala, k. 14.3. 1900 Siikala Navala.

Puoliso: Vihitty 27.12. 1867 **Anna Karoliina Henrikintytär**, talollisen tytär, s. 21.11. 1841 Tuorila Jussila.

Lapset:

Johan Edvard Grönholm, s. 16.3. 1869 Siikala Navala, k. 18.3. 1890 Siikala Navala.

Kaarlo Viktor Grönholm, s. 24.3. 1871 Siikala Navala.

Kustaa Adolf Grönholm, s. 13.2. 1873 Siikala Navala. Muutti Helsinkiin v. 1892.

Erik Konstantin Grönholm, s. 28.10. 1875 Siikala Navala.

Erika Vilhelmiina Grönholm, s. 25.4. 1878 Siikala Navala.

Henrik Adrian Grönholm, Luoto vuodesta 1898 s. 16.11. 1880 Siikala Navala.

Maria Karoliina Grönholm, s. 26.12. 1882 Siikala Navala.

Emilia Matilda Grönholm, s. 18.10. 1885 Siikala Navala, k. 12.6. 1889 Siikala Navala.

Taulu 5

III Karl Gustaf Grönholm, torppari Vattola Kuninkaanmaa, s. 28.5. 1843 Siikala Navala, k. 14.4. 1909 Pyhäjärvi Ul Kuninkaanmaa. Muutti perheineen v 1880 Kuninkaanmaan torppaan.

Puoliso: Vihitty 15.8. 1869 **Maria Sofia Kempe**, talollisen tytär, s. 4.12. 1849 Siikala Labbar, k. 10.1. 1916 Pyhäjärvi Ul Kuninkaanmaa.

Vanhemmat: Abraham Kempe, vuokramies,

Tuorila Tantias ja Maria Helena Nordström.

Lapset:

Kaarle Valfrid Grönholm, s. 7.9. 1869 Pyhäjärvi Ul Siikala. *Tauluun 6.*

Kustaa Edvard Grönholm, s. 6.9. 1871 Siikala Navala, k. 2.12. 1871.

Eerikki Kustaa Grönholm, s. 18.5. 1873 Siikala Navala, k. 3.9. 1937 Pyhäjärvi Ul.

Juha Edvard Grönholm, s. 19.2. 1877 Siikala Navala.

Heikki Vilho Grönholm, s. 6.9. 1880 Vattola Kuninkaanmaa.

Viktor Evert Grönholm, s. 12.3. 1883 Vattola Kuninkaanmaa.

Matilda Sofia Grönholm, s. 12.3. 1883 Vattola Kuninkaanmaa. *Tauluun 7.*

Amanda Josefiina Grönholm, s. 25.10. 1885 Vattola Kuninkaanmaa, k. 8.10. 1947.

tyttölapsi Grönholm, s. 25.10. 1885 Vattola Eskola Kuninkaanmaa, k. syntynyt kuolleena.

Olga Maria Grönholm, s. 18.3. 1888 Vattola Kuninkaanmaa. *Tauluun 8.*

Erika Grönholm, s. 24.7. 1892 Vattola Kuninkaanmaa, k. 26.7. 1892.

Taulu 6

IV Kaarle Valfrid Grönholm, s. 7.9. 1869 Pyhäjärvi Ul Siikala Navala.

Puoliso: Vihitty 31.12. 1901 **Lydia Sofia Wikberg**, s. 5.5. 1873 Pyhäjärvi Ul, k. 28.9. 1907 Pyhäjärvi Ul.

Vanhemmat: Henrik Johan Wikberg, talollinen ja Karolina Henrikintytär Kettelin.

Lapset:

Vihtor Emil Grönholm, s 27.6.1902, k 4.7.1964

Väinö Einar Grönholm, s 2.7.1907, kuollut lapsena

Taulu 7

IV Matilda Sofia Grönholm, s. 12.3. 1883 Vattola Kuninkaanmaa, k. 8.5. 1971.

Puoliso: **Aalto**

Taulu 8

IV Olga Maria Grönholm, s. 18.3. 1888 Vattola Kuninkaanmaa.

Puoliso: Vihitty 27.12. 1907 **Oskar Valfrid Wikberg**, s. 18.2. 1878 Pyhäjärvi Ul, k. 2.1. 1941 Lohja. Oskarin kummit olivat Nyhkälän NygErdin isäntä Kustaa Usenius ja vaimonsa Serafia Kustaantytär.

Vanhemmat: Henrik Johan Wikberg, talollinen ja

Karolina Henrikintytär Kettelin.

Taulu 9

III Hedda Leena Grönholm, s. 20.12. 1844 Siikala Navala.

Puoliso: Vihitty 12.4. 1869 **Henrik Johan Ahlstedt**

Lapset:

Erik Kustaa Ahlstedt, s. 18.12. 1869 Ik-kala Uustalo. Erik myi Ikkalan Uusitalo nimisen perintötilan Kustaa Viktor Grönholmille ja hänen vaimolleen Matildalle.

Evert Aleksander Ahlstedt, s. 4.8. 1871 Ikkala Uustalo.

Otto Vilhelm Ahlstedt, s. 3.11. 1873 Ik-kala Uustalo.

Taulu 10

III Maija Stina Grönholm, s. 23.3. 1846 Siikala Navala.

Puoliso: Vihitty 18.11. 1877 **Kaarle Nikander**, Högforsin tehtaan työmies, s. 3.3. 1850 Pyhäjärvi Ul.

Lapset:

Johan Edvard Nikander, s. 18.8. 1878 Pusula.

Karl Fridolf Nikander, s. 31.1. 1880 Pyhäjärvi Ul.

Taulu 11

II Efraim Grönholm, torppari Nahkio Nygrannin torppa, s. 28.12. 1812 Pyhäjärvi Nahkio, k. 1.6. 1881 Pyhäjärvi Vattola Nygranni. Puoliso: Vihitty 26.12. 1850

Kristina Kustaava Nyman, s. 9.10. 1819 Pusula Kärkölä Pöxanmaa, k. 22.11. 1898 Pyhäjärvi Vattola.

Vanhemmat: Joseph Johaninpoika ja Maija Stina Henrikintytär.

Lapset:

Maria Karoliina Grönholm, s. 24.1. 1852 Nahkio Nygranni, k. 3.2. 1852.

Aurora Sofia Grönholm, s. 24.1. 1852 Nahkio Nygranni, k. 8.2. 1852.

Karl Henrik Grönholm, s. 3.12. 1853 Pyhäjärvi Vattola. Eli äitinsä kanssa vanhana poikana Nygrannin torpassa Nahkiolla.

Kustaa Viktor Grönholm, s. 2.7. 1856. *Tauluun 12.*

Taulu 12

III Kustaa Viktor Grönholm, s. 2.7. 1856, k.

17.5. 1933.

Puoliso: Vihitty 29.12. 1881 **Matilda Johanintytär**, s. 27.2. 1855 Pusula Hirvijoki Bölen torppa, k. 15.3. 1927.

Vanhemmat: Johan Abrahaminpoika ja Gustava Fredrika Johanintytär.

Lapset:

Mathilda Erika Grönholm, s. 29.7. 1882 Pusula Hirvijoki, k. 11.2. 1883.

Fabian Grönholm, s. 4.1. 1886 Pusula Hirvijoki, k. 13.2. 1886.

Kaarlo Kustaa Grönholm, s. 17.2. 1890 Pusula Hirvijoki. *Tauluun 13.*

poikalapsi Grönholm, s. 17.2. 1890 Pusula Hirvijoki, k. syntynyt kuolleena.

Taulu 13

IV Kaarlo Kustaa Grönholm, s. 17.2. 1890 Pusula Hirvijoki, k. 8.7. 1945.

1. puoliso: **Veera Loviisa Mäenpää**, s. 9.7. 1895, k. 18.11. 1931.

2. puoliso: **Veera Helena Mäenpää**, s. 14.10. 1911, k. 30.12. 1981.

Taulu 14

II Anna Christina Grönholm, s. 19.9. 1815 Pyhäjärvi Vattola Nahkjoki.

Puoliso: Vihitty 9.11. 1840 **Erik Erikinpoika Forssman**, torppari, Vihti Kourla Löfbacka.

Lapset:

Karl Henrik Forssman, s. 26.7. 1845 Vihti Kourla Löfbacka.

Erik Kustaa Forssman, s. 14.11. 1848 Vihti Kourla Löfbacka.

Taulu 15

II Karoliina Grönholm, s. 27.6. 1818 Pyhäjärvi Vattola Nahkjoki, k. 7.6. 1887 Högfors.

Puoliso: Vihitty 17.11. 1842

Mickel Hartman, ruukin työmies, valurimestari, s. 28.6. 1821, k. 26.1. 1884 Högfors.

Lapset:

Aurora Wilhelmiina Hartman, s. 28.10. 1843 Högfors, k. 15.2. 1852 Högfors.

Erik Kustaa Hartman, s. 23.2. 1846 Högfors. *Tauluun 16.*

Efraim Hartman, s. 15.10. 1848 Högfors, k. 8.2. 1852 Högfors.

Eva Liisa Hartman, s. 16.9. 1851 Högfors, k. 30.1. 1852 Högfors.

Mickel Adolf Hartman, s. 17.4. 1853 Högfors. *Tauluun 17.*

Elvina Hartman, s. 7.5. 1856 Högfors, k.

12.1856 Högfors.

Aleksander Hartman, s. 26.11. 1857 Högfors, k. 18.8. 1859 Högfors.

Anna Josefiina Hartman, s. 5.11. 1860 Högfors, k. 9.11. 1860 Högfors.

Taulu 16

III Erik Kustaa Hartman, s. 23.2. 1846 Högfors. Puoliso: Vihitty 29.12. 1868 Högfors **Aurora Vilhelmiina Nordberg**, s. Ahmo.

Taulu 17

III Mickel Adolf Hartman, valuri, s. 17.4. 1853

Högfors.

Puoliso: Vihitty 16.2. 1879 **Kaisa Liisa Erikintytär Rautio**, pappilan piika.

Lapset:

tyttölapsi Hartman, s. 15.12. 1879 kuolleena.

Taulu 18

II Erik Grönholm, renki, torppari, s. 4.3. 1821 Pyhäjärvi Vattola Nahkjoki.

Puoliso: Vihitty 1.1. 1846 Loppi **Gretha Johanintytär**, torpparin vaimo Loppi Salo Suontausta, s. 1795.

Pekka Wikberg

Länsi-Uudenmaan Säästöpankki

Länsi-Uudenmaan Säästöpankki • Huhdintie 7, 03600 Karkkila
Puhelin 029 041 2130 • etunimi.sukunimi@saastopankki.fi
www.lusp.fi

MARSKIN MAJA

Museo, tilausravintola, paviljonki ja kelohuvila

Kotisivuillamme lisätietoja palveluistamme
mm. heinäkuun tapahtumista heinäkuussa maanantaisin

Marskintie 216, Loppi

www.marskinmaja.fi

040-5480525 tai 040-5278087

sunnuntailounas

1.6.-10.8.2008 kello 12-15

Järjestämme myös

- ruokailut retkiryhmille
- yritystilaisuudet
- saunaillat
- perhejuhlat
- kokoustilaisuudet

Pyhäjärven laulujuhlat kesällä 1929

– mukana satamäärin laulajia

Nykyisin monen karkkilalaisen kesäsuunnitelmiin kuuluu erottamattomana osana Sunset Beach Party Pyhäjärven rannalla. Mutta osattiin Karkkilassa ennenkin viettää kesäistä viikonloppua musiikin merkeissä tosin hieman erilaisessa hengessä kuin nykyään. Pyhäjärvellä Ul. nimittäin järjestettiin suuret, tuhatpäisen yleisön keränneet Etelä-Hämeen ja Keski-Uudenmaan kirkolliset laulujuhlat heinäkuussa 1929. Voisipa jopa leikitellä ajatuksella, että tässä olisi kenties nykyisten Beach Partyjen hyvin kaukainen esi-isä. Yhtäläillä ihmiset tulivat pitkien matkojen päästä kesäiseen Karkkilaan nauttimaan musiikista jo lähes kahdeksankymmentä vuotta sitten kuin nykyäänkin.

Kyseiset laulujuhlat oli aiempina kesinä järjestytty jo Nurmijärvellä ja Hattulassa, tieto tapahtuman järjestämisestä Pyhäjärvellä saatiin kevättalvella 1929. Innostus tapahtumaa kohtaan oli suurta, ainakin Hyvinkään Sanomissa julkaistujen artikkeleiden pohjalta. Juhlien ohjelma koostui pääasiassa eri paikkakuntien kirkko- ja muiden hengellisten kuorojen esityksistä. Juhlilla esiintyivät Hämeenlinnan, Nurmijärven, Hattulan, Pusulan, Kalvolan, Riihimäen, Hyvinkään, Pyhäjärven, Lohjan ja Humppilan kirkkokuorot sekä Lohjan hengellinen sekakuoro.

Laulujuhlien onnistumiseen vaikutti paljon paikkakuntalaisten vapaaehtoinen työ järjestelyiden suhteen. Esimerkiksi kuorot majoitettiin Pyhäjärvellä seuraavasti : Hyvinkää ja Nurmijärvi Högforsin kansakoululla, Kalvola Tuorilassa, Riihimäki rouva Anna Tammissella Nyhkälässä, Hämeenlinna Nyhkälän kansakoululla, Lohja Tuorilan kansakoululla ja Vattolan Mäkilässä, Hattula K. Salosella ja A. Arolla Nyhkälässä ja Pusula Nyhkälän Näröllä. Majoituksista huolehti erillinen majoituslautakunta, jonka puheenjohtajana oli J. Mikkola Tuorilasta, häneen sai yhteyden soittamalla numeroon 16. Itse juhlien näyttämönä tuli toimimaan kirkko ja ”paikkakunnan keskustassa sijaitseva juhlakenttä, jonne erikoispiirustuksen mukaan tullaan rakentamaan laululava”.

Myöskin juhlavieraiden muonitus suoritettiin talukoovoimin. Hyvinkään Sanomat kirjoitti 28. kesäkuuta: ” *Nyt kun pyhäjärveläiset kaikki ovat*

suuren jublan kynnyksellä ja sen valmistuspuubat parhaassa vauhdissaan, olisi pyhäjärveläisten emäntienkin kannettava kortensa yhteiseen kekoon. Viime keskiviikkoiltana laulujuhlien johtokunnan kokouksessa pyysi jublien tarjoilusta huolehtimaan joutuneet pyhäjärveläisille emännille huomauttaa, että kaikki luonnonantimet kuten perunat, leipä, munat, voi, juusto, liba ym. mitä emännillä olisi annettavaa tuotaisi Närölle tulevan viikon aikana, viimeistään keskiviikkona ja torstaina, jotta toimikunta näkisi, mitä beille jää oston kautta bankittavaksi. Siis te pyhäjärven emännät, muistakaapa suuria jubliamme, veroittakaa ruokakellarejanne ja poiketkaa ensi viikon alkupuolella Närölle.”. Myös suoranaisia rahalahjoituksia kerättiin ”Tätä jublaa varten levitetyillä listoilla saadut raha-avustukset pyydetään jo jätettäväksi Salinmäkeen, mutta listat olkoot vielä kokoojilla, ne kun palautetaan heinäkuun alussa Närölle runsaine luonnontuote antimineen - siitähän antajat aina jotain löytää. Maidonsaanti on siirrettävä joko aatto-perjantain iltaan tai juhlalauantain aamuun”. Jo 20-luvulla osattiin ajatella myös paikkakunnan juhlista saamaa julkisuutta ja mainosta. Hyvinkään Sanomat: ”Hyvin tärkeätä olisi, että pelastuisimme ”nurkkakuntalaisuudesta”. Eihän tämä yritys ole minkään puolueen yksinomainen asia, ei laisinkaan. Yhteinen se on meille siltään ja yhteisesti meidän on kortemme siihen kannettava. On hupaista huomata, että asiaa tältä puolelta ollaan jo barkitsemassa. Nyhän jää paikkakuntalaisille erinomainen tilaisuus omaisiinsa nähden. Täältähän kesän kuluessa käydään paljon sukulaisten luona – kaunis, oikea tapa – kuka Savossa, kuka Keski-Suomessakin asti, naapuripitäjästä pubumattakaan. Kas nyt sopii ostaa postikortti, kirjoittaa osoitteen puolelle omaisen nimi ja asiapuolelle: Tottahan tulette nyt meille, täällä kun on oloissamme ainutlaatuinen tilaisuus, on suuret Heng. laulujuhlat. Niissä tarjotaan parasta sekä teille, että meille, tänne kun kokoontuu niitä joilla on ”sana” eväänä meille kullekin tarjottavana, Heng. lauluista ja virsistä puhumattakaan, niin – satamäärissä laulajista puhutaan”. Noin kirjoittemme ja pyydämme että

he mainitsevat asiasta naapureillekin.”. Juhlavieraiden saapumista oli lisäksi helpotettu järjestämällä ylimääräisiä junavuoroja Högforsin ja Hyvinkään välille, ”vaunuja lisätään junaan tarpeen mukaan”. Maanteillä järjestystä hoitivat ”asianmukaiset viranomaiset” palokunnan avustamina.

Kätkeytyi laulujuhlien taakse tietysti myös vakavaa asiaa, Kosti Kankainen maalaili Hyvinkään Sanomissa kauhukuvia ”*Todella elämme nykyään kummallisessa ajassa . Kansamme kasvot ovat taistelujen uurtamat. Työttömyyttä, lakkoja, nälkää ja kyyneleitä on toisaalla. Loistoelämää, huijausta, kylpylähuvitteja ja nautintoja toisaalla. Ja yhteisenä elämän sääntönä on kummallakin tabolla: antaa mennä, kun yksi päivä*

on kulunut, niin toinen tulee, antaa mennä! Mutta samalla aikaa tapahtuu jotain muutakin: raakuus leviää kaikkien kansankerrosten keskuudessa, viinan virrat tulvailevat yli maan, veritekoja tapahtuu joka päivä, kodeissa vaikeroidaan särkyneiden unelmien raunioilla niin monin paikoin, ja nuoriso läähättää jazzin, pirtun ja libanhimon temmellyspaikkojen ympärillä”.

Itse juhmallisuudet alkoivat lauantaina, heinäkuun kuudentena päivänä, kolmelta iltapäivällä ja loppuivat sunnuntaina puoli kuudelta illalla. Lippuja sai hankkia yhteiskoululla toimineesta juhlien kansliasta tai porteilta. Liput maksoivat seuraavasti: yleislippu 10, lauantapäivälippu 3, sunnuntapäivä 8, ja lastenlippu 2.

Laulujuhlien juhlaoppaan kansilehti. Oppaassa kerrotaan Pyhäjärven seurakunnan ja kunnan historiasta sekä juhlien ohjelma ja yleistietoa juhlien järjestelyistä.

Lauantaina ohjelma oli seuraava:

- Klo. 15.00 Juhlien avajaiset kirkossa
- Klo. 16.00 Juhlakuoron yhteisharjoitus kentällä
- Klo. 17.00 Päivällisloma
- Klo. 18.00 Sävelhartaushetki kirkossa
- Klo. 20.00 Kuorolaisten illanvietto Yhteiskoululla
- Klo. 20.00 Juhlakansan iltahartaus kirkossa

Sunnuntaina taas:

- Klo. 07.00 Aamukellot ja torvien soittama aamuvirsi kirkon tornista
- Klo. 07.15 Juhlakuoron yhteisharjoitus
- Klo. 08.30 Aamuhartaus juhkakentällä
- Klo. 09.00 Aamiaisloma
- Klo. 10.00 Juhlajumalanpalvelus kirkossa
- Klo. 10.00 Juhlajumalanpalvelus juhkakentällä
- Klo. 12.00 Kirkkokahvit
- Klo. 13.00 Juhlalaulajaiset kentällä
- Klo. 15.00 Päivällisloma
- Klo. 16.00 Kirkkokonsertti
- Klo. 17.30 Vesper kirkossa

Juhlavieraan oli juhlaoppaan ohjeiden mukaan helppo tunnistaa missä roolissa kukin juhlilla oli *"Juhlien pubujilla on rinnassaan valkoinen naubaruusuke, laulunjohtajat kantavat sinistä naubaruusuketta, liikenteenjärjestäjät tunnetaan keltaisesta naubaruusukkeesta, majoitustoimikunnan jäsenet tunnetaan vihreästä ruusukkeestaan, ravintola- ja tarjoilubenkilökunta tunnetaan valkeista esiliinoistaan ja valkeasta hilkasta"*.

Ruokailu oli järjestetty siten, että yhteiskoulun pihalle oli rakennettu *"yhteinen annosruokala"* ja *"virvokkeita useimmille paikoille kirkon läheisyyteen, missä yksinkertaisia ruoka-annoksia ja virvokkeita on saatavissa"*. Jos puhelinta tarvittiin, niin juhlakansliassa oli sellainen käytettävissä. Puhelinkeskuksen ilmoitettiin olevan avoinna klo. 7-21, hoitajana toimi rouva M. Gustafsson.

Juhlaa varten oli julkaistu H. A. Auteron kirjoittama pitkä ja paatoksellinen juhlaruno, jota sai ostaa juhlakansliasta yhden markan hintaan:

"Risteilevät aatteet aimiansa.

Uskomukset uudet vanhain kanssa
Käyvät sotaa suurta taistellen
Valtiudesta ihmissehujen" jne.

Kun juhlat oli saatu onnistuneesti pidettyä uutisoi Hyvinkään Sanomat seikkaperäisesti:

"Etelä-Hämeen ja Keski-Uudenmaan kirkkokanssa osallistui tubatlukuisin joukoin U.I. Pyhäjärven laulujuhlille.

Kirkkaana ja auvoisena valkeni Etelä-Hämeen ja Keski-Uusimaan tämänkesäisten kirkollisten laulujuhlien ensimmäinen päivä, heinäkuun kuudes. Jo aamusta käsin sonnustautui juhlakansa matkalle, sillä hiukan syrjässä valtavyylistä oli tämänkertainen juhlapaikka, Uudenmaan läänin Pyhäjärvi. Mutta jo varhaisaamusta oltiin toimessa itse juhlapaikoillakin, Pyhäjärven seurakunnan vakaviivaisen kirkon ympärillä. Kaikki täytyi vielä kerran katsoa, luoda yleissilmäys ja järjestää vielä jotain uuttakin siellä täällä. Tiesiväthän pyhäjärveläiset saavansa nyt vieraita, tuhatmääräisen joukon ihmisiä, jotka hartain mielin kokoontuivat U. I. Pyhäjärven vähäisen seurakunnan pariin laululla kiittämään ja palvomaan Luojaansa ja Lunastajaansa.

Ensimmäisen juhlapäivän aamupuoli oli uuvuttavan helteinen ja tarkkasilmäiset juhlille tulijat ennustelivatkin sadekuuroa ennemmin tai myöhemmin. Ja niin sitten kävikin. Vähän jälkeen kun juhlauna oli pyyhältänyt Pyhäjärven asemalle ja vieraspaikkaiset laulajat ennättäneet havaita pitäjän kirkonkylän, jos tätä paikkakunnalla tuntematonta nimitystä saanee käyttää, harvinaisen luonnonkauneuden, yllätti äkkinäinen sadekuuro seudun ja juhlijankin mieli hetkeksi kulottui. Mutta sitten pilkisti aurinko jälleen esiin. työnsi sadepilvet sivuun ja otti yliotteen. Vaihtelevaksi jäi ilma, satoikin vähän, useaan otteeseen, mutta ei niin, että juhla tai juhlamieli olisi siitä suuremmin päässyt häiriitymään. Kuten sanottu, auringolla oli yliote.

Juhlien varsinaiset avajaiset pidettiin kirkossa alkaen tilaisuus klo 3 iltapäivällä. Hiljainen kirkkosali kerääntyi täyteen juhlapukuista kirkkokansaa. Varsinaista ahdinkoa ei sentään muodostunut ja tarkkasilmäinen saattoi huomata tyhjän istumasijan siellä täällä. Tämä alkajaistilaisuus muodostuikin kaikin puolin tarkoitustaan vastaavaksi puheiden, kuorolaulun ja seurakuntalaulun vaihdellessa. Juhlakuoron yhteisharjoitusta kentällä kerääntyi seuraamaan myös runsaslukuinen yleisöjoukko. Illalla klo. 6 oli sävelhartaushetki kirkossa, jossa suurin huomio oli omistettu soittole ja laululle. Myöhemmin illalla oli yhteiskoululla vielä kuorolaisten keskeinen illan-

vietto, missä ohjelma muodostui ainutlaatuisen runsaaksi ja vaihtelevaksi saaden sielläkin soitto ja laulu eittämättömän etusijan. Samanaikaisesti pidettiin juhlakansalle iltahartaus kirkossa.

Juhlien toinen päivä, sunnuntai, kirkastui sekini pilvisistä aamuhetkistä huolimatta auvoiseksi, kauttamatkaisesti kirkkaaksi suvipäiväiseksi. Jo klo 7 julisti kirkonkellot aamun ja juhlan alkaneeksi. Samalla kajahti hiljaiseen aamuun torvien soittama aamuvirsi. Juhlakuoro kokoontui jälleen yhteisharjoitukseensa kentälle, jonka jälkeen pidettiin kentällä aamuhartaus. Juhla-jumalanpalvelukseen, joka alkoi klo 10 kirkossa, kerääntyi koko tuhatlukuinen juhlayleisö. Kirkkosali oli ahdinkoon asti täynnä vakavakatsaista kirkkokansaa. Kirkon ympärillä, hautakummuilla istuen, seurasi kirkonmenoja vielä runsaasti ihmisiä, jotka sisälle eivät enää mahtuneet. Avonaisista ovista kun kuului jumalanpalvelus kokonaisuudessaan ulos. Myös kirkon eteiset ja kirkkosalin käytävät olivat ahdinkoon asti täynnä yleisöä. Juhlalaulajaiset kentällä muodostuivat juhlien keskeisimmäksi tilaisuudeksi. Vasta nyt kuultiin juhlakuoron lauluesitykset taiteilija J. Tuurin johtamana kaikessa mahtavuudessaan ja juhlallisuudessaan. Suuri kenttäaukeama oli aivan täynnä kiitollista kuulijajoukkoa. Juhla-laulajaisten ohjelmaan kuului vielä mm. puheita, juhlaruno ja seurakuntalaulu. Iltapäivällä oli vie-

lä herrojen M. Tammisen ja Yrjö Marjokorven kirkkokonsertti kirkossa ja juhlien viimeisenä tilaisuutena Vesperjumalanpalvelus kirkossa. Molemmissa tilaisuuksissa oli yleisöä runsaasti.

Tämänkertaisten Etelä-Hämeen ja Keski-Uusimaan kirkollisten laulujuhlien onnistumisesta ei kukaan mukana ollut liene eri mieltä. Ne onnistuivat niin hyvin kuin tällaiset suuret herätysjuhlat yleensä voivat onnistua. Kaikella kunnialla mainittakoon ne paikkakuntalaiset, jotka näitä juhlia tavalla tai toisella ovat olleet järjestämässä. Heidän väsymättömän uurastuksensa tuloksia täytyi jokaisen vieraspaikkaisen pysähtyä ihmettelemään ja ihaillemaan. Kaikessa saattoi huomata hartaudella ja intensiivisuudella tehdyn järjestelytyön. Juhlien kunniaksi oli paikkakunnalla molempina päivinä yleinen liputus.

Näiltä kirkollisilta suurilta laulujuhlilta sai varmaankin jokainen mukana ollut itselleen kauriin, mielessä pysyvän muiston, joka on kultaakin kalliimpi itse kunkin elämän taipaleella."

Matti Mäki

Lähteet:

Etelä-Hämeen ja Keski-Uudenmaan kirkollisten Laulujuhlien Juhlaopas, Hyvinkää 1929

Hyvinkään Sanomat, vuosikerta 1929, Karkkilan kirjasto

Karkkilan Kotiseutuyhdistys
suunnittelee

Karkkila-aiheisten postikorttien

julkaisemista kirjan muodossa.

Jos sinun arkistoistasi löytyy vanhoja postikortteja, jotka tavalla tai toisella liittyvät Karkkilaan, ota yhteyttä yhdistyksen puheenjohtaja

Henna Mitrusen

puh. 044-564 9339.

Vain pisara putoaa

Kastepisara

hämähäkin seitillä

auringonnousun aikaan

- elämän hauras tasapaino ...

- tasapaino kuitenkin -

Pudotus

luottamuksen varaan

pelottavassa yössä

- seitissä teräksen lujuus ...

- vain pisara putoaa -

Eira Hyytiäinen 2004

Leipomotoimintaa Karkkilassa

1900-luvun alusta 2000-luvulle (Osa 1)

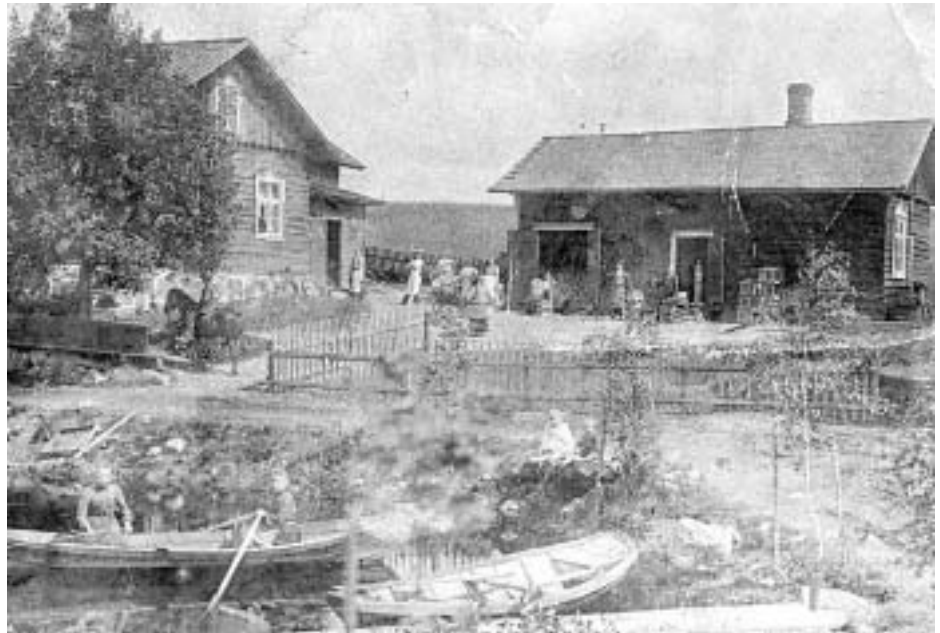
Maamme teollistumisen vauhdittuessa 1800-luvun loppupuolella kumosi senaatti asteettain ammattikuntien kehitystä jarruttavia säännöksiä. Laki täydellisestä elinkeinovapaudesta annettiin vuonna 1879. Tämä riisti käsityöltä valtiovallan sille siihen saakka suoman suojelun ja aktivoi yrittäjätoimintaa. Leipomoiden lukumäärä alkoi nopeasti nousta. Erityisesti syntyi pieniä leipomoita teollisuuskeskuksiin. Työolosuhteet olivat usein ankeat ja koneitten puuttuessa työpäivät pitkiä. Kahvin juonti oli muodissa ja usein leipomotoimintaan liittyi myös kahvilanpitoa - mahdollisesti myös limonadin tai jäätelön tekoa. Tavat ja tuotteet tulivat Keski-Euroopasta tulleiden mestareiden mukana Suomeenkin.

Eräänlaista liiketoimintaa harjoittivat paikkakunnalla myös niin kutsutut ”patteriryssät”, jotka olivat venäläisiä patterityöntekijöitä. Sotilaat kaupittelivat isoja ryssänlimppuja 99 pennillä kappale - ”Olivat tosi hyviä”, muisteli Albert Nurmi aikoinaan.

Tammisen leipomo

Karkkilan ensimmäinen leipomoliikkeen harjoittaja oli Kaarle Kustaa Tamminen Liukkaan talosta Pusulasta. Vaimonsa Anna, syntyisin Sahalahdelta Hämeestä, muutti Ul. Pyhäjärvelle, jossa perusti perheen leipuri Tammisen kanssa. 1880-luvulla, elinkeinovapauden astuttua voimaan, perustettiin K.G Tammisen leipätehdas, joka mainitaan pienyrityksistä merkittävämmäksi ja pitkäikäisimmäksi. Työntekijöitä oli kaksi. Kustaa Tamminen rakensi aluksi asuintilat ja leipomo-

rakennuksen vuonna 1886. Myöhemmin rakennukseen laajennettiin tiloja kahvilalle ja majoitustiloille sekä erillinen rakennus limonadin valmistusta varten. Leipomo sijaitsi ”Myllyntien varrel-

Leipuri Tammisen pihapiiri vuonna 1902. Pihalla rouva Tamminen sekä lapset Yrjö, Saimi ja Martti, leipomon ja kestickievarin väkeä ja panimomestari. Hevosen selässä Väinö ja veneessä isoäitinsä kanssa vanhin tytär Maria. (Kuva: Fridjof Suominen)

la” Karjaanjokirannan tuntumassa, Kivistönkosken tienoilla. Perheeseen syntyi kymmenen lasta, joista nuorimmasta, Ilma-tyttärestä kirjoitin Kotiseutulehdessä 1/07. Ilma työskenteli isänsä leipomossa ja kävi myös auttelemassa veljensä leipomossa Loviisassa.

Tammisen leipomossa leivottiin muun muassa vaaleaa leipää, korvapuusteja ja pikkuleipiä. Tilauksesta leivottiin juhliin ja hautajaisiin kakkuja. Hääkakkuihin pikeerattiin seppeleitä ja hautajaiskakkuihin haudankuvia tai ristejä. Vainruisleipä puuttui lajivalikoimasta.

Uuni putsattiin seipäällä, jonka päässä oli juuttisäkki, joka kastettiin jokivedellä täytetyssä lipeäsaavissa. Saavi sijaitsi ulko-oven pielessä. Tätä työvälinettä kutsuttiin möröksi. Uuni oli puilla lämmitettävä tiiliuuni, johon meni kaksi metrin halkoa peräkkäin.

Ilman herkkua olivat varsinkin korvapuustit, joi-

ta leipomon kahvilassa, gramofonia kuunnellesa syötiin. Leipomossa työskenteli palkattuja leipureita sekä muita apulaisia. Tuotteita myytiin myöskin perjantaisin torilla, joka sijaitsi Tehtaanhotellin ja Galleria Bremerin välisellä alueella. Ilma muisteli yhtä merkittävää päivää elämässään. Sattui olemaan Ilman sekä nimi-että syntymäpäivä 26. elokuuta 1911, kun ensimmäinen juna saapui Karkkilaan. Tapausta juhlittiin Tammisten kodissa järjestetyillä illallisilla, jonne osallistui korke-arvoisia rautatieherroja. Shampanja ja kaksi miestarjoilijaa oli tuotu Helsingistä asti.

Ilma muisteli myös äitinsä keitelleen valtavassa kuparikattilassa limonadia, joka maustettiin kolmella erilaisella esanssilla - siis kolmea eri sorttia löytyi valikoimista. Tammisen virvokkeet olivat tunnettuja siitä, että ne makeutettiin aidolla sokerilla eikä sakariinilla.

Suomisen perhe vuonna 1921. Ylärivissä palvelusväkeä ja pari yhteiskoululaista. Keskellä Elin ja August Suominen sekä lapset, vasemmalla Julius, Helga, Saga sylissään Gunnel, Gösta ja Fridjof sekä kaksospojat Nils ja Lars. (Kuva: Fridjof Suominen)

1. maailmansodan aiheuttamat ongelmat, kansalaissota ja muun muassa jauhotakavarikko vaikeuttivat leipomotoimintaa vuosina 1917-18. Tamminen myi yrityksensä ja muutti vaimonsa ja Ilman kanssa Nyhkälän Mäntylään helluntaina 1918. Leipuri Tamminen oli myös perustajajäsenenä Högforsin Tehtaan Työväestön Osuuskauppa i.l:ssä eli Osuusliike Tuessa, jossa Tammisen vanhin tytär Maria oli ensimmäinen kaupanhoitaja.

Suomisen leipomo

August Suominen (s.1878) oli kotoisin Turun seudulta Nousiaisista. Hän opiskeli leipuriksi yhdessä ystävänsä ja serkkunsa Emil Halmeen kanssa. Tarina kertoo poikien suunnitelleen lähtevänsä siirtolaisiksi Amerikkaan, mikä olikin yleistä noihin aikoihin. Heitä oli sinne houkutellut leipuri Pekka Vallin. Tarina kertoo, että ainakin Emil Halme myöhästyi junasta Kaukalahden asemalla ja niin myös Hangosta lähteneestä laivasta.

August matkusti Amerikkaan ja kun asiat olisivat mallillaan Elin- vaimon oli tarkoitus seurata perässä. Mutta kun kutsu tuli, ei Elin halunnutkaan lähteä, joten Augustkin palasi kotisuomeen. Halme perusti leipomon Espooseen vuonna 1899. Suominen työskenteli myös jonkin aikaa Halmeella. Espoon Kaukalahdesta löysivät he myös

sisarukset Elinin ja Fannin vaimoikseen. August oli ollut leipurina myös Venäjällä Pietarissa. Aikoinaan piti työskennellä vuosi ulkomailla saadakseen ammattipätevyyden. Ulkomailta tulon jälkeen Suominen leipoi ja piti kahvilaa Jokelassa. Rautatietöiden loppuessa leipomotoiminnasta tulut ansio väheni ja Suomisen oli keksittävä muuta eli etsittävä ammatinharjoittamiseen joku muu paikka.

Suominen ja Kustaa Tamminen tunsivat toisensa ennestään. Fridjof Suominen muistelee puhutun että, August eli Aku tuli kyläilemään ja taivutteli Tammista myymään leipomon hänelle. Tamminen puhui myöhemmin ”väkisin ostosta”.

Vuonna 1917 Fridjof eli Frisse oli vuoden ja kolmen kuukau-

den ikäinen perheen muuttaessa Karkkilaan. Frisse muistelee Ilman kertoneen hoitaneesa pientä Frisseä. Lapsia Suomisenkin perheeseen syntyi kymmenen. Näihin aikoihin Närönmyllyn yhteydessä toimi myös muutaman vuoden ajan sähkölaitos, josta leipomokin sai sähköä.

Perinteisesti ensin leivottiin aina ruisleipä, jolla poistettiin pahin kuumuus uunista. Sen jälkeen vaaleat leivät, pullat ja pikkuleivät. Ja lauantaina vielä viimeiseksi leivottiin kakut. Perheen äiti

toimi myyjänä. Leipomosta tuli astioita tiskattavaksi ja pyykkiä pestäväksi, mutta onneksi oli myös apulaisia. Töissä kävi myös kondiittori ja leipureita, jotka ajan tavan mukaan kiertelivät paikasta toiseen. Ottivat pestin, toimivat työssään muutamasta päivästä pidempiin jaksoihin, kunnes siirtyivät seuraavaan paikkaan. Heitä kutsuttiin ”kiinalaisiksi”. Toiset olivat hyviä ammattimiehiä, muutamat taas mahdottomia juomamiehiä. ”Kiinalaiset” majoittuivat navettavajaan. Frisse muistaa erään Nylanderin pienikokoisen miehen, joka lempinimi oli Viinapiirakka. Hän oli vikkela työssään sekä hyvä kakku- ja pikkuleipämestari. Hänellä oli kääntötakki, josta työaikana oli käytössä kangaspuoli ja pois lähtiessä hän käänsi takkinsa öljykangaspuolen pyhävaatteeksi. Oli kuulemma huumorimiehiä.

Suominen aloitti uuden liikerakennuksen rakentamisen Närönsillan viereen 1927-29. Kellaritiloissa olisi ollut tilat uudelle leipomolle, ikkunasta näkymät joelle, jopa vahvistettu uunin paikka on vielä tänäkin päivänä nähtävillä. Pulavuosien aiheuttamassa varojen puutteessa työ jäi kuitenkin kesken. Peelet Heino saattoi rakennuksen valmiiksi. Rakennusaineina käytettiin muun muassa samalla paikalla aikaisemmin sijainneen Lingvistin eli Maalaisten kaupan sekä viereisen Öfertströmin nahkurinverstaan rakenteita. Ensimmäisenä tiloissa aloitti Suomisen leipämyymälä. Leivonnaisia vietiin Suomisenkin aikaan torille ensin hevostärryillä ja myöhemmin vuoden 1926 mallisella rätkikattoisella Fordilla, sellaisella ”kantti kertaa kantti” avopaketti Hopalla. Auto helpotti tuotteiden kuljetusta kauemmaksi - taisei siis olla Karkkilan ensimmäinen leipäauto. Autoa käytettiin myös painiporukan kuljetukseen, sillä Suomisen pojista kaksi harrasti painimista.

Lapset, Frisse ja muut, työnsivät joskus kärryillä munkkeja ja muita leivonnaisia torille ja antoivat jonkun makupalan kavereillekin. Suosio oli varmasti taattu.

Sodan aikana Suomisen kahvilan myymälätiskin vasemmassa päässä oli hyllykkö, jossa oli leipäruista ja vaaleaa sekä tummankarheita, pyöreitä pullia. Sodan jälkeen pullatkin taas vaalenivat, muisteli paikallislehden artikkelissa aikoinaan Albert Nurmi. Heikki Suominen puolestaan muistaa pappansa leipomon sodanjälkeisen ”korttiajan” tuotteista kondiittori Reino Longan keksimät leivokset, jotka valmistettiin korppujauhoista ja keinomarmeladista. Ne me-

nivät sitä mukaan kaupaksi, kun niitä vain sai tehtyä. Sana kiiri ja tehtaaltakin tuli ihmisiä niitä hakemaan. Näihin aikoihin tuotteita valmistettiin myös asiakkaiden omista raaka-aineista ja leipomon tuotteiden sortimentti oli laaja.

Muita leipureita olivat Lauri Laine, joka oli hyvä työssään ja innosti poikia urheilun pariin sekä Artturi Fredrikson, joka perusti myöhemmin leipomon Lohjalle.

Frissen herkkua oli omenaleivos ja varsinkin ”kantit tai sylit”, jotka leivoslevyä paloiksi leikatessa jäivät yli. Limonadin valmistusta ei Suomisen leipomossa jatkettu.

G.Suominen, Elli Granqvist ja Esa Etholen. Taus-talla pakkaamo ja jauhovarasto.

Isänsä August Suomisen jälkeen vuonna 1946 leipomon pitoa jatkoi vanhin pojista, Gösta Suominen (s. 1911). Pojista leipoivat myös Julius ja Lars.

Leipureista mainittakoon Elving, Ohman, Aarne Lehikoinen, joka leipoi G.Suomisella useita vuosia, kunnes perusti oman leipomon Karjaalle sekä Vitikainen ja jo edellämainittu Lonka. Oman perheen jäsenet työskentelivät tietenkin kuka mitenkään, kaikille löytyi ja riitti varmasti tehtäviä. Heikki Suominenkin aloitti jo 10-vuotiaana hanttihommilla, kun koulusta kerkesi. Leivonnaisia toimitettiin ensin kovapyöräisillä, myöhemmin kumipyöräisillä, kärryillä aina Nyhkälän Uuden-Pohjan kauppaan asti. Talvella käytettiin vesikelkkaa. ”Oli se poikana kovaa hommaa, kun ensin sai lastin työnnettyä Närönmäenpäälle ja vielä kaikki tuotteet jaettua eri kauppoihin”, muistele Heikki Suominen. ”Linja-auton kyydillä menevät tuotteet pakattiin jauhosäkkeihin, ruisleivät alle ja muut päälle, säkki kiinni ja nimi päälle”, Heikki kertoo.

Toki Pikkupässikin sai kuljettaa leivonnaisia aina Siikalaan, Pilpalaan ja Läyliäisiin asti. Suosittuja tuotteita olivat muun muassa oikeista perunoista imellytetty perunalimppu, setsuuri ja herkku-pikkuleivät, jotka olivat Heikinkin mieleen. Pääsiäisenä tehtiin mämmiä ja jouluna paistettiin ruis-kuoren alla kinkut muiden töiden jälkeen.

Uuden-pohjan leipomon lopetettua vuosina 1952-56, Suominen sai lisää asiakkaita. ”Töitä oli paljon, ei meinannut tiiliuuni läpäistä”, muistelee Heikki Suominen. Töihin tuli lisää väkeä - Elli Granqvist ja Esa Etholen.

Vuoden 1956 jälkeen G.Suominen vuokrasi leipomon Reino ja Impi Toikalle. Reino Toikka

Suomisen leipäkauppa ja kahvila. Vasemmalla näkyy leipomon pääty.

(s.1908) oli kotoisin Kymenlaakson Inkeröisistä, josta lähti 14-vuotiaana leipurinoppiin Helsinkiin. Kouvolassa Toikka työskenteli Kymen Osuusliikkeen leipomossa, jossa tehtiin sodan aikana

näkkileipää Suomen armeijalle. Rakennus vaurioitui myös pahoin pommituksissa. Toikalla oli myös jonkin aikaa oma leipomo Kouvolassa. Sen jälkeen Toikan perhe kierteli ympäri maata Reinon työpestien perässä Kemijärvellä, Raumalla, Lempäälässä ja Tampereella. Vuoden päivät Toikka leipoi Suomisen tiloissa ja piti kahvilaa. Jotakuinkin samoja tuotteita leipoen ja samalle asiakaspiirille kuin Suominenkin. Apunaan Reinolla ja Impillä oli perheen poika Reijo, joka ajoi leipä-autoa ja tytär Irmeli. Toikalla työskenteli myös myöhemmin leivänajossa Pertti Sisto, josta tuli Irmeli Siston (myöh.Sundberg) aviomies. Reinon muuttaessa leipurimestariksi Pieksämäelle Impin kanssa Irmeli jäi Karkkilaan toimien leipurina Sireenin, Tallamäen, Tuen ja Laakson Leipomoissa 27 vuoden ajan. Reino Toikka puolestaan totesi 70-vuotiaana, että ”taidanpa jäädä eläkkeelle”.

Gösta Suominen jatkoi taas vuonna 1957, jolloin hän remontoi leipomoa ja osti muun muassa kaksi sähköuunia. Leipureiksi tulivat Leena Helman ja Riitta Linberg. Suurten leipomoihin tulo markkinoille ja vuokrasopimuksen päätyminen sai G.Suomisen myymään leipomon irtaimiston ja toiminnan Heikki ja Sirkka Alenille. Avuksi jäivät Heikki ja Aila Suominen ja Riitta Linberg. Vuokrasopimusta oli jäljellä vuosi, jonka jälkeen Alenit siirtyivät Tuorilaan Sirkkan isän kanssa rakentamaansa yhteishalliin. Rakennus oli jo varsin huonokuntoinen, rotatkin kiusasivat. Rakennukset purettiin vuosina 1968-69.

(Jatkuu seuraavassa numerossa.)

Henna Mitrunen

Maaliskuussa

Keskellä pakkasia
maaliskuussa
yllättäen
suli lähteen jääl!

Soitti solina
rentukat unestaan...
herätti heleät ummut
kuin pienet auringot...

kutsui kivelte
västäräkin
pyrstöään keikuttamaan
ja toisen toiselle kivelleÉ
- vuosien jälkeen ilon lähde
mursi jään!

Eira Hyytiäinen 2005

Karkkilan rakennukset ristipistotöiden malleina

Karkkilan Kotiseutuyhdistyksen jäsen Pekka Wigren pystytti tammikuussa kirjastoon näyttelyn, jossa esiteltiin Wigrenin tekemiä taidokkaita ristipistotöitä. Vuosien varrella Wigren on kirjoit-

päädyissä, sijaitsivat suutari ja lihakauppa, muistee Wigren.

Kirjontaan Wigren tutustui jo pikkupoikana. Hänen isänsä kuoli pojan ollessa vasta kolmivuoti-

Pekka Wigren oppi kirjomisen taidon jo pikkupoikana. Tammikuussa kirjontatyöt olivat esillä kirjastossa.

kankaalle niin vaakunoita kuin paikallisia rakennuksiakin.

- Kaikilla näillä rakennuksilla on minulle omakohtainen merkitys. Nykyisen Frankin talon paikalla sijainnut Puiston talo oli esimerkiksi kotitaloni 21 vuoden ajan. Talossa oli muistaakseni viisi kauppaliikettä sekä 12 asuntoa. Talon kivijalassa, molemmissa

as, joten Wigren vietti lapsuutensa ja nuoruutensa kovin naisvaltaisessa kodissa. Perheen äiti oli hyvin taitava ja ahkera käsityöihminen.

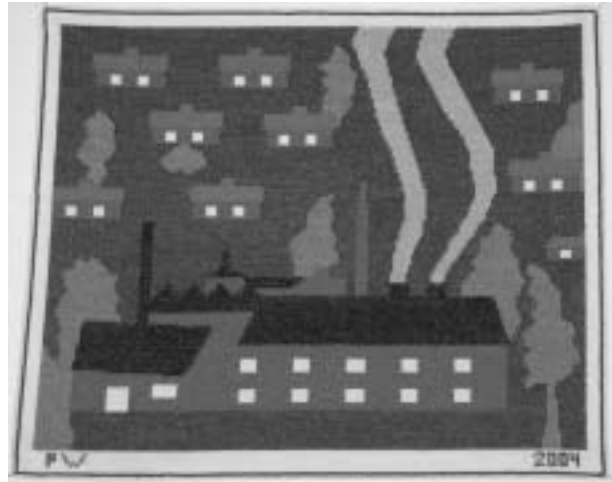
- Häneltä opin jo lapsena kaikki kirjonnän salat, naurahtaa Wigren.

90-luvun alkupuolella Wigren ryhtyi jälleen tuumasta toimeen ja kirjoi ristipistoin lapsenlapsilleen persoonalliset joulukalenterit. Sen jälkeen harrastuksessa oli kymmenen vuoden tauko, kunnes lanka sujahti jälleen neulansilmään.

Kirjontatyö alkaa aina rakennuksen valokuvasta. Jos sopivaa ei löydy, käydään sellainen varta vasten ottamassa. Wigren piirtää valokuvan mukaan rakennuksen kuvan kirjontakankaalle, jonka jälkeen alkaa yksittäisten pistojen tekeminen.

Rakennusten lisäksi ristipistoilla on syntynyt myös vaakunoita – tietysti Ul Pyhäjärven ja Karkkilan, mutta myös kaikkien muiden Länsi-Uudenmaan kuntien vaakunat.

Virpi Lepistö

www.lahivakuutus.fi

**PAIKALLINEN
MUUTENKIN KUIN
PAPERILLA.**

**TERVETULOA JUTTELEMAAN
IHAN KASVOTUSTEN**

Puh. 020 522 3300

Tammelantie 8, 03600 KARKKILA

www.lahivakuutus.fi

Kevätaamu Karkkilassa

Kevätaamun auringossa
kotikaupunkini
raukeana uinuu...
Pihakoivun
ritvaoksat keinuu...

Koivun hiirenkorvat,
leppäkertut,
vaahteroiden kukkatertut,
vaari jonka talvipaltoo
ullakolle joutaa!
Pääni yli poutapilvet soutaa!

Vaikka asfaltti
on kaikkialla,
silti aivan tulvimalla
Luojan luonto
ihmetellen herää!
Perho etsii päivänkukan terää...

Eira Hyytiäinen 2002

Arka astia

Kun astut ovesta
ja sanot "Hei",
minä helähdän
sirpaleiksi...

Eira Hyytiäinen 2005

Jääkiekkoilun ensi vuodet Karkkilassa

Kyösti Suonoja on julkaisemassa tänä vuonna oman muistelmakirjansa ”Aina Uusia Projekteja – Karkkilassa ja maailmalla”. Teoksessa Kyösti kertoo oman tarinansa elämänsä eri vaiheista. Oma lukunsa on urheilu, josta jääkiekko muodosti suuren osan jalkapallon, hiihdon ja yleisurheilun ohella. Kyösti muistelee oheisessa kirjoituksessa jääkiekkoharrastuksen tuloa Karkkilaan.

Kyösti Suonoja on julkaisemassa tänä vuonna oman muistelmakirjansa ”Aina Uusia Projekteja – Karkkilassa ja maailmalla”. Teoksessa Kyösti kertoo oman tarinansa elämänsä eri vaiheista. Oma lukunsa on urheilu, josta jääkiekko muodosti suuren osan jalkapallon, hiihdon ja yleisurheilun ohella. Kyösti muistelee oheisessa kirjoituksessa jääkiekkoharrastuksen tuloa Karkkilaan.

Kansakouluaikana 1940-luvun jälkipuoliskolla sain siskoni vanhat ”Nurmekset” eli ns. ”kusi-luikkarit”. Ne olivat luistimet, jotka kiinnitettiin avaimella monojen kantaan kaiverrettuun metallihahloon ja etupää monojen sivuihin avaimella. Avain roikkui kaulassa. Rinnassa oli pahvinen luistinradan pääsylippu. Kamiina paukkui tili-kuumana luistinradan pukeutumiskopin nurkassa ja luukusta näkyi kentän valvojan pää. Minä olin usein ainoa luistelija, jos sää oli sateinen ja tuulinen, hyytävä. Minä kiersin rataa, tein kahdeksikkoja ja pyrähdyksiä kentän valaisimien keikkuessa tuulella ja pyryssä.

Sunnuntaisin kävelin juhlatuulella Pirtin kentälle, jonne kokoontui sama porukka pelaamaan jääpalloa. Elettiin 1950-luvun alkua. Oma pelitaitoni oli vähitellen kasvanut. Joukkueet valittiin siten, että kaksi parasta pelaajaa eli kapteenia valitsivat vuorotellen pelaajat puolelleen. Aluksi olin valinnoissa loppupäässä, mutta vähitellen nousin arvossa ja

minut valittiin ensimmäisten joukossa. Mukana oli mm. *Nils Karlsson*, joka oli jo seniori-ikässä mutta yhä innokas pelaaja. Usein katselin Sisun jääpallojoukkueen esityksiä. Muistan kun *Täbkäluodon Usko* ja hänen nuorempi veljensä *Urpo* pelasivat. *Jarilan Reijo* oli maalissa, kuten oli jalkapallossakin. Ihailin pelaajia.

Luisteluinnostus vei siihen, että sain hokkarit. Pirtin kentällä korkeiden lumivallien suojassa vein tyttöjä remmillä kiertämään rataa rusettiluisteluissa, joissa musiikki pauhasi ja oli tunnelmaa. Ainakin *Abon Kaarinaa* vein ympäri kenttää aroin mielin. Kerran *Lassi Parkkinen* tuli kilpailemaan *Vesanderin Reino*a vastaan. Reinolta oli kädet poikki ranteista sodan seurauksena. Molemmat olivat huippuluistelijoita. Reijo sitoi luistimensa kädentyngillään ja meni radalle. Taisi Parkkinen voittaa. Esikilpailuna oli meidän junioreiden kisat. *Salvénin Ilkalla* oli oikein pikaluistimet, minulla hokkarit. Alku oli tasaista kurviin saakka, jolloin lensin päistikkaa lumivalliin ja Ilkka meni menojaan. En antautunut, vaan nousin kuin Viren myöhemmin, mutten enää saanut Ilkkaa kiinni.

Se oli ihanaa aikaa. Jääpallossa oltelimme yhteiskoulun joukkueena muutaman kerran ja olimme ylivoimaisia. Ensimmäisen jääkiekkomailan näin 1950-luvun alussa Pirtin kentällä Saksalan pojilla, jotka olivat tulleet Karkkilaan sukuloimaan. Jääkiekkomaila tuntui oudolta välineeltä, samoin itse kiekko. En innostunut jääkiekkomailasta, mutta pian kaikki muuttui. Vuonna 1951 Yhteiskoulun voimistelunopettajaksi palkattiin *Keijo Kuusela* eli ”*Keku*”, joka oli Hämeenlinnan Tarmon jääkiekkoilija. Tarmo pelasi Suomen mestaruussarjassa. Pian kaikilla pojilla oli jääkiekkomaila. Ensimmäisen jääkiekkomailan ostin Linnakiven rautakaupasta. *Hemmo Linnakivi* oli tuttu koulukaveri. Maila oli tukeva ja raskas suoralapainen Hanko-Hockey.

Keijo Kuusela eli ”*Keku*” edusti Suomea maajoukkueetasolla. Hän opetti voimistelun ja urheilun lisäksi myös historiaa. Minulla oli historiasta siksi aina kymppi. Ehkä juuri tämä on erin-

omainen osoitus siitä, mitä idoli saa aikaan. Se saa aikaan positiivisen halun yrittää parastaan. Halu on kaikessa tärkein asia. Kun on halua, menestyy ja oppii asioita, vaikkei aina olisi kaikkien luontaisia lahjojakaan.

Lämärin näin ensimmäisen kerran Helsingissä Hesperian kaukalossa, kun Helsingin kaupunkijoukkue voitti *Wembley Lions* -joukkueen Englannista maalein 4-1. Vaikka ammattilaiset hävisivät, opin heiltä uuden tavan luistella, taklata ja ampua maaliin. Matikaisen Heikin kanssa opetelimme uutta lyöntilaukausta eli lämäriä. *Olavi Haanpää* antoi taustatukea jääkiekkoinnostukselle, ja välillä olimme *Kirstin* ja *Olavin* kotona syömässä kakkua ja juomassa limonadia. Yhdessä suunnittelimme peliasujen värit ja paidat mallin. Äidit tekivät talkoilla housut.

Kerran ”Keku” lähti pelaamaan Suomen maa-joukkueen mukana Kanadaan, ja meidän poikien piti sillä aikaa jäädyttää ja pitää huolta yhteiskoulun pihalle jäädytetystä luistinradasta. Rata oli jo hyvässä jäässä vaikka vähän kalteva. Sitten tulivat lumisateet ja täyttivät kentän. Emme jaksaneet aurata sitä niillä välineillä, joita siihen aikaan oli käytössä eli lapioilla. Siihen tukehtui oman luistinradan haave. Piirustustunneilla kuitenkin piirtelin ja väritin piirustuksia, joissa vanhan puukoulun tilalla oli uhkea jäähalli. Ehkä siitä syystä olin aikanaan 1970-luvun lopulla suunnittelemassa ja päättämässä sille paikalle nykyistä urheiluhallia.

”Kekun” esimerkki, opastus ja innoitus sai aikaan, että Karkkilan Yhteiskoulun ja Karkkilan Poikien jääkiekkjoukkueet syntyivät. Ne olivat melkein yksi ja sama käsite. *Rantasen Timo*, josta tuli hammaslääketieteen tohtori, ja *Pekkasen ”Kallu”*, josta tuli opettaja, olivat ainoita yhteiskoulun joukkueen pelaajia, jotka eivät kuuluneet KP:n joukkueeseen. Timo kuitenkin taisi joskus pelata myös KP:n ottelussa. Menestys oli samoin yksi ja sama. Me menestyimme. Muistan KP:n jääkiekkjoukkueen ensimmäisen ottelun. Meillä ei vielä ollut omaa kaukaloa, vaan näimme monet sellaisen ensimmäisen kerran vuonna 1954 Hyvinkäällä, jossa pelasimme HyPS:n porukkaa vastaan. Hävisimme ottelun 11-4, mutta Hyvinkään Sanomat kirjoitti, että oli varsin ilahduttavaa, että myös Karkkila oli ottanut tämän kansainvälisen vauhtipelin ohjelmaansa. Toivottavasti työ jatkuu nyt kun on päästy hyvään alkuun. Vieraille oli leh-

den mukaan annettava tunnustus suorituksestaan, sillä HyPS:n pojat olivat jo tekijöitä alallaan. Takana oli lukuisia sarjaotteluita ja taskussa piirin mestaruusmitalit. Oma luistelutaitomme ja mailankäsittelymme olivat samaa luokaa elleivät paremmat kuin vastustajalla. Häviö johtui siitä, ettemme osanneet pelitaktiikkaa lainkaan. Puolustajat eivät nousseet siniviivalle hyökkäyksissä ja hyökkääjät jäivät odottelemaan ylös syöttöjä vastustajan hyökätessä. Jopa vastustajan valmentaja tuli antamaan meille ottelun jälkeen neuvoja ja rohkaisuja. Toinen ottelumme oli Riihimäen Pallonlyöjiä vastaan. Entinen jalkapallovalmentaja Tiainen oli kaukalon laidalla katsomassa. Pelasimme melko hyvin mutta taisimme tämänkin ottelun hävitä maalilla tai kahdella. Olimme kuitenkin jo vaarallinen vastustaja. SVUL:n Uudenmaanpiirin järjestämä oppikoulujen jääkiekkosarja alkoi ja murskasimme Vihdin yhteiskoulun 18.2.1954 numeroin 19-1. Minut palkittiin parhaana. Taisin tehdä yhdeksän maalia. Seuraavaksi pelasimme RPL:n joukkuetta vastaan Riihimäellä. Ottelu oli viimeiseen erään asti tasan, kunnes me väsyimme tottumattomina suureen kaukaloon ja peli päättyi 8-4 Riihimäen hyväksi. Tässä vaiheessa meillä ei ollut jääkiekkokaukaloa Karkkilaissa vielä lainkaan.

Sitten menimme piirisarjaan junioritasolla. Voitimme jokaisen ottelun parina ensimmäisenä vuonna. Otan esimerkiksi ottelun aikaisempaa piirin mestaria HyPS:iä vastaan. Karkkilan Tienoo kirjoitti ottelusta seuraavaa: **”Jääkiekkokuulumisia, KP:n juniorijoukkueella jo 2 voittoa. Tuskinpa aikaisemmin on tapabtunut sellaista, että joukkue, jolla ei ole ollut tilaisuutta edes harjoitella jääkiekkoradalla, ilmoittautuu viralliseen jääkiekkosarjaan. Näin tekivät Karkkilan Poikien juniorit syksyllä, jolloin radan saanti paikkakunnalle oli vielä hämärän peitossa.** Eihän sitä vieläkään ole, mutta toivorikkaina on harjoiteltu mistä jäätä kulloinkin on löydetty. Tuntui vähän oudolta, kun pojat 4.1.1955 illalla luistelivat Hyvinkään kansainväliset mitat täyttävään jääkiekkoradan valomereen. Taisipa käydä kuitenkin niin, että tämä kirkkaus antoi pojillekin juhламиelen, sillä kun 1:n erä oli päättynyt, näyttivät maalit KP:n johtoa 2-1. Tästä se alkoi. Seuraava erä oli murhaava, sillä tulos näytti 8-0 KP:n hyväksi. Viimeisessä erässä tehtiin vielä 4 maalia, joten tuloksella 14-1 lyötiin tunnetun seuran HyPS:n juniorit. Oli mukava tulla kotiinpäin – voitto oli saatu. Pojat olivat samannäköisiä kuin

mennessäkin, yhtään mailaa ei oltu katkaistu. Kaikki oli mainiosti. On nimittäin ollut sellainen mielipide joillakin karkkilalaisilla tästä poikien rakkaudesta, että siinä pelissä hakataan ja tapellaan niin, että puolet joukkueesta on aina sairaalassa. Tuskinpa kuitenkaan jääkiekon takia paikkakunnan sairaalaa tarvitsee uusia ja laajentaa.”

Kun hyvinkääläiset tulivat Karkkilaan pelaamaan KP:n B-juniorijoukkuetta vastaan, tulos oli taas KP:n poikien eduksi murskaava 11-5.

Olavi Haanpää oli KP:n jääkiekkjoukkueen menestyksen takana Keijo Kuuselan idoli-kuvan jälkeen. Olli hoiti käytännön toimet. Hän piti jääkiekkoa pienelle paikkakunnalle parempana pelimuotona kuin jääpalloa. Karkkilan kauppa suunnitteli jääkiekkokaukalon rakentamista vuonna 1955 eikä tässä toiveessa petytty. Rakennus- ja kiinteistölautakunnan tekemän ehdotuksen mukaisesti päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin jääkiekkoradan aikaansaamiseksi pallokentän koillispuo-

KP:n B-juniorijoukkue, olen takarivissä oikealla, vieressäni Olavi Haanpää, joukkueen isähabmo.

lulle nykyisen kauppatorin järven puoleiseen reunaan. Pukusuoja oli sillä hetkellä Pirtin kentän, nykyisen kauppatorin, Yhteistalon puoleisessa nurkassa. Ensimmäinen kaukalo oli ikään kuin lasten kaukalo, sillä se oli vain noin 30 senttimetriä korkea laidoiltaan. Seuraavana vuonna 1956 saimme suuren kaukalon, joka rakennettiin Käpylän urheilukentälle. Sain kunnian vetää en-

KP:n A-juniorit ja yhteiskoulu voitti vuosittain piirinmestaruuden 1950-luvulla, vasemmalta yläriivi Penttilä, Kaj Karlsson, Henrik van Niftrik, Pertti Pyhäjoki, Timo Rantanen ja minä. Alarvisissä Seppo Laitio, Jubo Korbonen, Kalevi Karlsson ja Arvo Hämäläinen

simmäiset luistimen vedot Karkkilan ensimmäisessä normaalimittaisessa kaukalossa.

Käpylän jälkeen kaukalon sijaintipaikka muutettiin Rajakadulle lähelle Pupulan päiväkotia. Kaukalon viereen pystytettiin kamiinalla lämmitettävä pukukoppi, jossa oli ”retee meininki”.

Oppikoulujen Uudenmaan mestaruus tuli ensimmäistä vuotta lukuun ottamatta jokaisena vuotena, jona pelasin yhteiskoulun joukkueessa. Viimeisenä mestaruusvuotena 1958 hyvinkääläiset kysyivät tullessani kentälle: ”Etkö vieläkään ole päässyt pois koulusta?” Heillä taisi mennä heti löysät housuihin nähdessään vastustajat. No, leikki leikkinä. Samassa ottelussa Rantasen Timo ääni flunssasta käheänä kääntyi aloituksessa arvokkaasti omaa maalia päin sanoen römeällä äänellä: ”Pojat, raaka peli sitten vaa.”

Kössä KP:n kapteenina 1957

Karkkilan joukkueessa Hyvinkää-ottelussa pelasivat mm. *Karlevi Karlsson, Heikki Matikainen, Arvo Hämäläinen, Henrik van Niftrik, Kyösti Suonoja, Kaj Karlsson, Pertti Pyhäjoki, Vahtera ja Markku Siivonen.* Hävisimme kuitenkin seruaavan ottelun Porvoon Yhteislyseota vastaan.

Silloin meiltä puuttui joukkueesta jo koulusta pois päässeitä hyviä kiekkoilijoita, kuten Korhosen veljekset Juho ja Kalevi, Pekkasen ”Kallu” ja Rantasen Timo, eivätkä uudet tulokkaat vielä pystyneet täyttämään vanhojen paikkoja. Tampereen Kilpa-Veljiä vastaan. Vieläkin harmittaa tuo ottelu, jossa kuume otti meistä selkävoiton.

Meillä luistin luisti ja kunto oli niin kova, että jääkiekkokunnolla menin ja voitin yhteiskoulun hiihtokilpailut vuonna 1957. Sain palkinnoksi komeat sukset. Se voitto oli makea, sillä vastustajina oli muutama tosi hiihtäjä.

Karkkilan Poikien joukkueessa oli maalivahtina *Kalevi Karlsson*, josta tuli arkkitehti ja tunnettu taitelija. Kalevin äiti ei ollut aivan innoissaan poikansa maalivahtiroolista, joka kieltämättä oli vaarallisempi kuin muilla. Ykkösketjussa pelasivat *Kaj Karlsson* oikeata laitaa ja *Jussi Korhonen* keskushyökkääjän paikkaa. Minä pelasin vasenta laitaa ja olin joukkueen kapteeni. Kaj Karlssonista tuli metsänhoitaja ja Jussi Korhosesta liikuntatieteen tohtori. Muissa ketjuissa ketjussa pelasivat *Pyhäjoen Pertti, Korhosen Kalevi, Laition Seppo, Laitisen Pekka ja Schultzin Matti*. Puolustajat olivat mm. *Sauli Ranta, Arvo Hämäläinen ja Heikki Matikainen*. Arvosta ja Heikistä tuli armeijan everstejä ja Matista hornettihävittäjien suunnittelija USA:han.

Pyhäjoen Pertti teki meille mailoja omassa verstaassaan Haavistossa. Toinen ”mailatehdas” oli Haukkamäen koulun veistoluokassa, jossa puuvarteen liimattiin vanerilapa. Jääkiekkjoukkueen peliasut tehtiin osittain talkoilla. Paidat ja sukat ostettiin valmiiksi kudottuina keräyksellä saaduilla varoilla, mutta äidit tekivät punaisesta molskista pelihousut, joissa oli valkeat raidat. Paidat ja sukat olivat siniset punaisine raitoineen, housut punaiset. Kypäriä ei ollut, vaan teimme ne itse poraamalla alumiinilevyihin pieniä reikiä painon vähentämiseksi ja vuoraamalla levyt vaahtokumilla ja päälle punainen kangas, johon liimattiin pelinumero, minulle numero 5. Muistan hyvin ensimmäiset jääkiekkohanskani, jotka ostin Stockmannilta, samoin sääri- ja hartiasuojukset. Luistimien putket olivat lommoilla useista kiekon osumista. Karlssonin Kalevin maalivahtivarusteisiin kuuluva hanska tehtiin siten, että baseball-räpylään istutettiin huopasaappaan varsi.

Kuljetukset vieraspeleihin hoiti usein Haanpään Olavin lankomies metsäteknikko *Väinö Örnberg*

folkkarillaan. Hänen lisäksi oli muitakin vapaaehtoisia, ja taksikuskina toimi usein *Paunilan Sulo* Zim-autollaan. Kerran minäkin ajoin Kanniston folkkaria yhteiskoulun matsiin Hyvinkäälle. Röykässä maatilajokkoira juoksi lumivallin takaa suoraan folkkarin keulapellille, johon jäi koiran kuva. Kannoimme pökertyneen koiran kotiinsa, jossa se toipui kovasta tällistä huolimatta. Silloin voimistelunopettajana oli maajoukkueessakin otellut seiväshyppääjä *Matti Sutinen*. Meillä oli jo silloin oma "faniporukka". Huuosakkina oli tietenkin koulukavereita *Valtosen Osmon* johdolla, ja aikuisista meitä kannusti erityisesti *Pentti Vaarasalo* kovalalla äänellä. Oma äitinikin uskalsi tulla muutaman kerran otteluja seuraamaan.

Syyskesällä harjoittelimme Liimamäen tanssilavalla, jossa kiekkoa oli hyvä luistattaa pitkin tanssillattiaa. *Haanpään Olavi* oli meille "isänä" ja kaverina. Hän toimi huoltajana, taloudenhoitajana ja johtajana. Kunnollista valmentajaa meillä ei ollut sen jälkeen, kun Kuusela lähti takaisin Hämeenlinnaan. Minun pulpetissani oli kuitenkin aina kaiverrettuna Ka-Ku-Ti eli suomeksi Karumaa-Kuusela-Tie -ketju. Se oli Hämeenlinnan Tarmon ykkösnyrkki. Joskus meillä kävi Keijo Kuusela tuuraamassa Tarmon maalivahti *Esko Naapuri*.

Peli 1950-luvulla oli teknisempää eikä niin väkivaltaista voimapeliä kuin nykyään. Minäkin yritin pelata voimakkaasti, mutta pelini perustui ennen kaikkea hyvään luisteluun ja nopeuteen. Myös syöttöpeleihin kiinnitimme huomiota. Luon-

non jäällä tapahtuvat pelit ja harjoittelu asettivat omat rajoituksensa. Haukkalammen ensi jää, samoin Rantalalan rannan jää Pyhäjärven sekä suokuopat olivat harjoittelupaikkojamme. Tein usein

taitoluisteluharjoituksia yksinani suokuopilla. Kun maaliskuun suojat ja aurinkoiset päivät sulattivat Pirtin kentän jäät, menimme hiihtolomalla aina aamuisin aikaisiin pelaamaan yöpakkasten jälkeen, jolloin käytössämme oli peilinkirkas jää, kunnes keskipäivän aurinko sen sulatti.

Pikkupojat innostuivat meidän isompien peleistä ja meidän jälkeemme yhteiskoulun ja KP:n joukkue toimi ja pelasi edelleen menestyksellisesti. Hienoa on, että tänä päivänä tuo nuorempi joukkue pitää säännöllisiä tapaamisia. Vanha porukka pitää yhteyttä jääkiekon merkeissä. Ehkä meidänkin joukkueemme voisi tehdä saman ennen kuin on myöhäistä, osin jo on. Vuonna 2005 sain kutsun tulla seuraamaan Jokerien ottelua Hartwall-areenalle aitiopaikalle, jonne saapui Karkkilan Poikien seniorikiekkoilijoita ympäri Suomea. He ovat muutaman vuoden minua nuorempaa polvea ja pitävät keskenään yhteyttä parin vuoden välein. Siellä olivat mm. *Risto Frank*, *Tom Sjöblom*, *Erkki Ilomäki*, *Kari Virta*, *Lars Karlsson* ja *Pekka Kirsikka*. Muistelimme vanhoja kiekko-aikoja Karkkilassa ja katsoimme ottelun hyvän ruuan ja juoman kera.

Tänään pelaan jääkiekkoa Pietarin, Eliaksen, Lauran ja Kaisa-Marin kanssa loma-asunnon pihapiirissä olevan lammen jäällä. Maalina on vanha postin muovilaatikko, ja hauskaa on edelleen.

Kyösti Suonoja

Sain olla Toronton "Hall of Fame:ssa" Stanley Cupin voittomaljan vieressä yhdessä Hannu Ekholmin kanssa 2005. Olin syntynyt 50 vuotta myöhemmin...

Ruman kaunis Karkkila

Karkkila. On vuosi 1999 ja mainittu kaupungin nimi tuo mieleeni ainoastaan punaisen pisteen iltautuisten vaalikartalla. Ei, hetkinen, kerran olin TV2:n kuvausporukan kanssa työkeikalla Karkkilassa. Mieleen tosin muistuu ainoastaan vaaleanpunainen talo monen tien risteyksessä. Mutta nyt Helsingin Sanomien asuntoliitteessä kerrotaan, että Karkkila-nimisessä kaupungissa on edullisesti myytävänä omakotitaloja. Ja minä haluan edullisen omakotitalon työmatkan päässä Helsingistä.

Nousu ylös kakkostien rampilta on vakuuttava, sillä edessä komeilee hienon näköinen autoliike. Karkkila vaikuttaa oikein kaupunkimaiselta. Mutta sitten – voiko tämä olla kaupungin sisääntuloväylä? ”Helsingintie” lukee kyltissä. On kevät ja kaikki näyttää muutenkin hieman valjulta, mutta nämä talot! Tuntuu, kuin olisin joutunut entisen DDR:n syrjäkaduille. Yritän vilkuilla ajaessani sivuille, mutta ankealta näyttää sielläkin. Vihdoin pysähdyn oikean talon eteen. Apilataloksi sitä kuulemma kutsutaan. Ja hei, tuossa vieressä on se tuttu vaaleanpunainen rakennus! Nyt kuulen kovaa kosken kuuhunaa ja näen kauniin joenrantamaiseman. Karkkilassa on kauniitakin kohtia.

Apilatalosta siirryn seuraavaan myyntikohteeseen. Polari-niminen alue näyttää hassulta, sillä se on ympäröity aivan täyteen omakotitaloja – ja kaikki aivan toistensa näköisiä. Astun sisälle taloon ja tunnen tullessi kotiin.

Tarjoan muuttoväelle kierroksen Pikkupässissä. Meidät toivotetaan tervetulleeksi paikkakunnalle nyrkeillä uhaten. ”Ei tänne ulkopuolisia kaivata”. Illan huipennukseksi teini-ikäisten poikien lauma mukiloi ystävämme Keskuspuistossa, kun tällä ei ole tarjota heille savuketta. Hieman arveluttaa minkälaiseen kaupunkiin sitä on rahansa sijoittanut.

Polarilla (ei siis Polarissa, kuten erehdyn pari kertaa lausumaan) naapurit ovat mukavia. Juttuseuraa kyllä löytyy, jos vain haluaa. Muuten onkin sitten hiljaisempaa. Ainoat karkkilalaiskontaktini naapureiden lisäksi ovat Siwan tädit. Joku neuvoo, että ”hanki koira tai lapsi, niin löytyy kavereita”. Hankin lapsen.

Nyt alan nähdä Karkkilan kauniitakin puolia joka päivä. Kävelen onnellisena lastenvaunuja työntäen Ahmoolla, Fagerkullassa ja tehtaan puistossa. Käymme Saarlammella, Tämäkohdussa ja Tuorilassa uimassa. Minulla on paljon tuttuja ja kavereita – pienten lasten äitejä hekin. Pian elämäni piirini on laajentunut juuri sellaiseksi kuin haluankin. Vauvamuskarissa tapaan mielenkiintoisia ihmisiä, liityn Kulttuuriyhdistys Lyytiin ja ajaudun myös yhdistyksen johtokuntaan. Rohkaisen mieleni ja menen mukaan Työväen Näyttämön kesänäytelmään. Nyt Karkkila tuntuu kodilta. Nautin rakkaiden ystävien olemassaolosta – itse asiassa lähes kaikesta kotikaupungissani.

Sitten vastaan tulee elämäntilanne, jossa joudun miettimään mihin tavarani kantaisin. Sukulaisten lähellä asuminen helpottaisi huomattavasti arkeani, kun lastenhoitoapua olisi lähellä. Huomaan kuitenkin ajattelevani, että ”enhän minä voi lähteä pois Karkkilasta”.

Ja niin siinä on todella käynyt – Karkkila on lumonnut minut perinpohjaisesti. Olen ylpeä kaupungin rautaisesta historiasta, korkealaatuisesta kulttuurista ja sinnikkäästä elämäntilanteesta. Olen ylpeä kaupungin imagon kirkastumisesta. Kaiken kaikkiaan – olen ylpeä omasta karkkilalaisuudestani.

Virpi Lepistö

Tapahutumia Karkkilan ruukkimuseossa

Karkkilan ruukkimuseo Senkka on valimoteollisuuden historian erikoismuseo. Museon näyttelykohteet – Suomen Valimomuseo, Högforsin masuuni ja Karkkila-Högforsin työläismuseo –esittelevät ruukkilaisten työtä sulan metallin äärellä ja arkielämää kotoisissa askareissa.

Vaihtuvat näyttelyt

Valimomuseon yhteydessä toimii myös Galleria Bremer, jossa järjestetään seuraavia vaihtuvia näyttelyitä:

7.5. – 1.6. Karkkilan kuvataidekoulun keväänäyttely.

7.6. – 17.8. Taidesulatto. Paula Oinosen maalauksia, Antti Nordinin veistoksia ja Raimo Pitkäsen maalauksia.

7.6.2008 – 29.3.2009 Antti Nurmesniemi ja Högfors-design.

6.9.2008 – 29.3.2009 Ostetaan Tuesta! Osuusliike Tuen vaiheista kertova näyttely.

Aukioloajat

Ruukkimuseon kohteet ovat avoinna seuraavasti:

Suomen Valimomuseo ja Galleria Bremer 2.5. – 31.8. ke-su klo 12-18 (kiinni 20.-22.6.) sekä 1.9. – 30.4. la klo 12-15 ja su klo 12-18 (kiinni juhlapyhinä).

Högforsin masuuni 1.6. – 15.8. ke-su klo 12-17 (kiinni 20.-22.6.), opastukset tasatunnein.

Karkkila-Högforsin työläismuseo 1.6. – 15.8. klo 12 – 18 (kiinni 20.-22.6.), opastukset tasatunnein. Kahvila Pakari on avoinna museon aukioloaikoina.

Huom! Museoiden aukioloaikoihin saattaa tulla muutoksia Karkkilan kaupungin säästötoimenpiteiden vuoksi. Päivitetyt aukioloajat voi tarkistaa Karkkilan kaupungin internetsivuilta www.karkkila.fi Museokohteet ovat avoinna ryhmille myös tilauksesta (puh. 09-22505251 ja 09-22505261).

Högforsin valimo 1900-luvun alussa. Karkkilan ruukkimuseon kokoelmat.

Retkistä iloa syksyn harmauteen

Retkiä ensi syksyyn ja pidemmällekin ajalle suunnitellaan parhaillaan. Kesän ulkomaanmatkat Italian Toscanaan ja Itävallan Sölliin ovat valitettavasti jo täyttyneet, mutta jo loppukesän Viron-matkalle on vielä runsaasti tilaa.

Retki Viroon toteutetaan kahden päivän ja yhden yön retkenä. Matka-aikaa on lyhennetty alkuperäisestä, ja samalla on saatu pudotettua hintaakin. Retki toteutetaan 21.- 22.7. ja mukana on nytkin oma bussi koko matkan ajan. Retkeilemme historioitsija *Anne Kurepalun* johdolla **Itä-Virossa**, jossa tutustumme Suomenlahden Viron puoleiseen rannikkoon. Käymme Kiviölin tuhkavuorella ja maan alla kaivosmuseossa. Käymme myös Konstantin Pätsin kesänviettopaikan raunioilla Toilassa ja tutustumme neuvostoajan ”suljettuun kaupunkiin” Sillamäkeen. Yön olemme Kohtlajärvellä hotelli Sakassa. Sieltä jatkamme seuraavana päivänä Albuun ja Vargamäkeen, joka on kirjailija A.H.Tammsaaren romaanin Totuus ja oikeus tapahtumapaikka. Kannattaa tutustua ennen matkaa ainakin kirjasarjan ensimmäiseen osaan. Matkalla on paljon muitakin kohteita ja tietysti mukana on myös *Marja-Liisa Tereska* ja laulut. Matkan hinta aterioineen tarkentuu myöhemmin. Se lienee noin 180 euroa hengeltä.

Syksyn teatteriretkiäkin on jo tiedossa. Helsinkiin menemme 18.10. katsomaan Kjell Westön näytelmää **Missä kuljemme kerran**. Se kertoo ajasta 1905-1939 Helsingissä. Näytelmä pohjautuu Westön Finlandia-palkinnon saaneeseen romaaniin. Päiväretki Seinäjoelle on vuorossa 7.11. Näemme siellä musikaalin **Titanic**. Siinä vieraillee lämmittäjä Barretin roolissa *Tomi Metsäketö*. Matka on melko pitkä, mutta pysähtelemme sopivasti. Ruokailu- ja kahvipaikkojen lisäksi pysähdymme ainakin Juustoportin tehtaanmyymälässä. Osallistumismaksu on noin 85 euroa. Hintaan sisältyy yksi ruokailu. Yksi Tampereen näytelmähiteistä tänä vuonna on Heli Laaksosen **Lukkosulaa ja lumpeenkukkia**. Sitä esitetään vuoroon kummassakin Tampereen pää-

teatterissa, mutta silti koko vuosi on jo teattereissa loppuun varattu. Meikin saimme vain 30 paikkaa. Suosion takana on Heli Laaksosen elävä kieli ja Tampereen suosikkinäyttelijät *Eila Roine*, *Esko Roine*, *Ilmari Saarelainen* ja *Tuija Ernamo*. Kannattaa varata paikkansa retkelle ajoissa. Retken hinta on 55 euroa.

Muihin suomalaisten katsojien suosimiin näytelmiin olemme vielä lippujonossa. Näitä ovat Helsingin Kaupunginteatterin näytelmät **Kvartetti**, **Aurinko ja minä** sekä **Hissvägraren** jolla ei ole vielä suomenkielistä nimeä. Kvartetti ei esitellyä kaipaa. Aurinko ja minä -näytelmässä näyttää *Kyllikki Forssell* Sarah Bernhardtia ja Hissvägraren -näytelmässä lavalla on *Lasse Pöysti*. Lippuja kaikkiin mainittuihin näytelmiin meille on luvassa 20 kuhunkin. Nekin siis ovat säännöstelyssä.

Tulevista ulkomaanmatkoista vielä neuvotellaan. Pisimmällä suunnittelussa ollaan kesän 2009 Kroatian -matkassa. Siinä lennämme Unkariin ja matkaamme sieltä bussilla Sarajevon kautta Dubrovnikiin, josta on lento kotiin. Matkalla on suomenkielisenä oppaana *Kristiina Auro*. Kevätalvella 2010 menemme Espanjan Aurinkorannikolle, jossa pääkohteina ovat Sevilla ja Cordoba. Tätä matkaa opastaa suomalainen *Jarl Kronlund*. Kesälle 2010 on suunnitteilla matka Irlantiin, jossa käydään Dublinissa ja kierrellään bussilla rannikkoa. Oppaana on *Kirsi Abvenniemi*. Kaikki mainitut matkat ovat viikon mittaisia. Kannatta siis sinnitellä ja säästää, sillä paljon hauskaa on luvassa.

Jubani Silván

Kotiseutuyhdistyksen tuotteiden myyntihinnat

Kirjat:

<i>Pirkko Sibvo: Myllymäen torppa .....</i>	30,00
Pekka Lehtimäki: <i>Liistoin Kallei Karkkilasta...JÄSENTARJOUS (norm. 30,-) .....</i>	15,00
Reino Luoto – Eino Halme: <i>Meittii oli neljä riskii miästä. Kaskuja I .....</i>	8,40
Reino Luoto – Eino Halme: <i>Poijes alta kylävvartijat. Kaskuja II .....</i>	8,40
Aaro Salovaara: <i>Rautamäen Uutmanni – noita vai shamaani ... ..</i>	5,00
Eino Halme: <i>Murteen murinoi ja piänii tarinoi vanhast Högforssist.....</i>	6,70
Päivi Mikola – Risto Hakomäki: <i>Karkkilan vanha rakennuskulttuuri.....</i>	13,50
Rauha Koskinen: <i>Laatokkani biekkaranta oli valkoinen.....</i>	8,40
Reino Luoto: <i>Ols vait, kyl meitil tääl oj joskus lystiikin ollu.....</i>	20,00
Reino Luoto: <i>Fagerkullasta etulinjaan.....</i>	25,00
Tuure Hasselman – Kirsti Salmi-Niklander: <i>Vuosisadan koulutarina... ..</i>	13,50
Tommi Kuutsa: <i>Paban päivän varalle. Ul. Pyhäjärven lainajvästön vaiheita.....</i>	17,00
Juhani Silván: <i>Tallella aika eletty. Muistelmia rehtorivuosista .....</i>	22,00
Marja Holli (toim): <i>Alimmainen – Kuninkaanmaalta Mettämyllyyn.....</i>	35,00
Marja Holli (toim): <i>Minun Karkkilani.....</i>	10,00
Marja Holli: <i>Järvenpää – tuhansien tarinoiden kylä .....</i>	35,00
Kyösti Suonoja: <i>Raudanbehkuista rytmiä .....</i>	25,00

Cd-rom:

Risto Nurmi – Marja Holli: <i>Viisi vuodenaikaa.....</i>	10,00
--	-------

Video:

<i>Karkkilalaisia sodan ja rauhan töissä 1938-1953 .....</i>	25,00
--	-------

Adressit:

<i>Kaikki adressit .....</i>	12,00
------------------------------	-------

Lehdet:

Jäsenlehdet 2-18	5,00
------------------------	------

Kortit:

Kaikki kortit.....	0,50
--------------------	------

Tuotteita on myynnissä museoissa ja joitakin myös Lukutoukan Kirjakaupassa.

Tuotteita voi tiedustella

Pekka Wikbergiltä, puh. 040 5769 570, 09-2258 056,
sähköposti pekka.wikberg@elisane.fi

Postitse lähetettäessä tuotteen hintaan lisätään postituskulut.

